

A józsefvárosi pénzübeli ellátások átalakításának konceptiója

Tárgyalja: Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete
Képviselő-testületi ülés: 2023. október 19.

A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete a 307/2023. (X.19.)
számú határozatával fogadta el.

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Bevezetés.....	8
3. Jogszabályi háttér	10
4. Helyzetelemzés.....	11
4.1. A Józsefvárosban élők lehetséges rászorultsági indikátorai.....	12
4.2. A jelenlegi helyi támogatási rendszer.....	13
5. A pénzbeli ellátások átalakításának átfogó céljai, horizontális javaslatok.....	16
5.1. Önkormányzati támogatások elérésének növelése	16
5.2. Rendszeres, kiszámítható támogatások súlyának növelése.....	17
5.3. Jobb igazodás a különböző háztartások teherbíró képességéhez.....	17
6. Lakhatási támogatás bevezetése.....	19
7. Gyermekgondozáshoz igényelhető települési támogatások.....	22
7.1. Gyermekes családok esélyeit növelő támogatások	22
7.1.1. Bölcsődéztetési támogatás.....	23
7.1.2. Biztos kezdet támogatás.....	24
7.1.3. Tanodáztatási támogatás	24
7.2. Kapcsolattartási támogatás	25
7.3. További gyermekes háztartásokat célzó támogatások	26
8. Egészségi állapot megőrzéséhez kapcsolódó települési támogatások	27
8.1. Gyógyszer és gyógyászati segédeszköz támogatás	27
8.2. Ápolási támogatás	27
9. Lakhatási hátralékok kezeléséhez kapcsolódó támogatások	29
9.1. A hátralékkezelési támogatás (HKT) átalakítása	31
9.2. Nagy összegű önkormányzati lakbérhátralékok kezelése	32
9.3. Nagy összegű közmű hátralékok kezelése.....	33
10. Rendkívüli települési támogatások kiigazítása	35
11. A pénzügyi ellátások átalakításának költségvetési hatásai	38
12. Az új támogatási rendszer bevezetése, működtetése.....	39

1. Vezetői összefoglaló

Budapest VIII. kerületének lakosságát jellemző mutatók fővárosi összehasonlításban tartós és komoly szociális problémák jelenlétére utalnak. Hozzávetőlegesen 2.500-3.500 háztartás közé tehető a kerületben élő rászorulóok száma, akiknek csak kisebb részét képes elérni a jelenlegi szociális támogatási rendszer. Példa erre, hogy egyik jelenleg folyósított támogatási jogcímen keresztül sem érjük el a kerületben élő rászorulóok ötödét. 2022-ben összesen csupán 770 háztartás részesült az elérhető támogatási formák valamelyikében. A kerületben tehát sokkal több rászoruló él, mint ahányan igénybe veszik az elérhető támogatások körét, amely alátámasztja az ellátórendszer újragondolásának szükségességét.

Látványos a rendszeres támogatási formák alacsony aránya is. Amennyiben eltekintünk a támogatási rendszer egyharmadát kitevő hátraleképezési támogatásoktól, csupán 14 százalék az aránya azoknak a jogcímeknek, amelyek rendszeresen és kiszámíthatóan segítik a rászoruló lakosságot. Szintén problémás az alacsony elérési és volumenű jogcímek sokasága. 2022-ben mindössze három támogatási forma érte el az 5.000 forintos átlagos havi támogatási szintet háztartásonként.

A helyzetelemzésben feltártak alapján a pénzbeli ellátások átalakításának átfogó céljai a következők:

- önkormányzati támogatások elérésének növelése,
- a rendszeres támogatások súlyának növelése,
- a támogatások mértékének, elérhetőségének hozzáigazítása a háztartások jövedelméhez és teherbíró képességéhez.

Az új rendszerben a jövedelem-határok megállapítása során a Lakásrendeletben jelenleg is alkalmazott fogyasztási egység skála alkalmazását javasoljuk, mivel ez jobban leköveti az egyes háztartástípusok kiadásai közötti különbségeket. Ehhez kapcsolódik a jövedelem határok általános kiigazítása, növelése is. A jövőben a legtöbb támogatási forma esetében egységesen a 185.000 forint egy fogyasztási egységre eső jövedelmet javaslunk a támogatások felső jövedelem határáként meghatározni.

Fontosnak tartjuk, hogy a józsefvárosi lakó- vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező lakosok számára is elérhetővé váljanak a támogatások. Ennek feltétele a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (továbbiakban: JSzSzGyK), vagy a kerülettel szerződésben álló intézmény igazolása arról, hogy az igénylő legalább 3 hónapja a Családsegítő Szolgálat vagy az érintett intézmény gondozásában áll, és ez időszak alatt végig életvitelszerűen Józsefvárosban élt.

Lakhatási támogatás

A javasolt támogatási rendszer központi eleme a legrászorultabb családok számára elérhető, magasabb összegű lakhatási támogatás bevezetése. A lakhatási támogatás a jóléti államok egyik leggyakrabban alkalmazott lakáspolitikai eszköze: célja a lakhatás megfizethetőségének javítása, de általános jövedelem kiegészítő támogatásnak is tekinthető, hiszen hozzájárul ahhoz, hogy a lakhatási költségek megfizetése után megfelelő mennyiségű jövedelme maradjon a háztartásnak egyéb kiadásaira. A támogatás egy bizonyos összegig kipótolja az elismert lakásköltségek és a háztartás jövedelmének meghatározott hányada közötti különbséget. A támogatás legkisebb összege 3.000, legmagasabb összege 50.000 forint havonta, amely elsősorban a közműszolgáltatók, vagy önkormányzati tulajdonú lakás esetében a bérbeadó részére kerül átutalásra. Az esetlegesen

fennmaradó összeget készpénzben folyósítjuk. A támogatást önkormányzati lakások bérlői, magántulajdonú lakások bérlői, szívdességi lakáshasználók és tulajdonosok egyaránt igénybe vehetik.

Gyerekes háztartásokat célzó támogatások

A bölcsődéztetési támogatás 2023 májusában bevezetett, a kerületben élő alacsony jövedelmű családok gyermekeinek bölcsődébe járását elősegítő feltételes készpénz transzfer. Éves összege 60.000 forint, melyet 20.000 forintos részletekben folyósítunk. A támogatás felső jövedelmi határa 100.000 forint egy főre eső jövedelem, a jogosultság további feltétele a legalább 18 hónapos életkor, ennél fiatalabb gyermek után a háztartás kizárólag a JSzSzGyK vagy a védőnő külön javaslata alapján részesülhet támogatásban.

Ugyancsak éves szinten 60.000 forint támogatással ösztönöznénk a Biztos Kezdet Gyerekházba, valamint a tanodába járást. Mindkét támogatás havi szintű folyósítását javasoljuk, előbbi esetben a jövedelemhatárokat a bölcsődéztetési támogatáshoz, a tanoda támogatás esetében az összes többi támogatásnál alkalmazott 185.000 forint/fogyasztási egység/hó összeghez igazítva.

A jelenleg is elérhető születési és iskoláztatási támogatás esetén javasoljuk a támogatás összegének növelését 5.000 forintról 15.000 forintra, illetve a születési támogatás esetén a jövedelemhatár megemelését 185.000 forint/fogyasztási egység/hó összegig.

Új elemmel bővítjük a jelenleg elérhető bérlettámogatást, annak érdekében, hogy az új óvodai körzetek létrehozása nyomán támogassuk, hogy a szülők a lakóhelyüknek megfelelő, körzetes óvodát válasszák. Szintén új támogatási forma a kapcsolattartási támogatás, amely havi 10.000 forintra ösztönzi a nevelésbe vett vagy átmenetileg elhelyezett gyermekek kapcsolattartását a szüleivel.

Az egészség megőrzését, illetve helyreállítását célzó támogatások

Gyógyszer és segédeszköz támogatás

Ez a támogatás olyan személyeknek jár (jelenleg is), akik bizonyos jövedelem határ alatt jövedelmüknek legalább 20 százalékát kénytelenek gyógyszer- vagy gyógyászati segédeszköz kiadásokra fordítani. Javasoljuk a jelenleg fix összegű támogatás differenciálását és a jövedelem határ egységesítését és megemelését. A konstrukció úgy egészíti ki a jogosult jövedelmét, hogy a gyógyszerre/gyógyászati segédeszközre fordított összeg ne haladja meg a jövedelem 10 százalékának 5.000 forintra növelt összegét. A támogatás összege legalább 5.000, de legfeljebb 20.000 forint.

Ápolási támogatás

A támogatás célja a Magyar Államkincstár által folyósított ápolási díj kiegészítése. Ápolási díjban családtagjukat otthonápoló hozzátartozók részesülhetnek: egyrészt olyan igénylők, akik ápolási díjban részesülnek, másrészt pedig azok a tartósan beteg, de 18. életévét betöltött hozzátartozókat otthon ápoló személyek, akik a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) szabályozása alapján ápolási díjra nem jogosultak. Az állami támogatásra is jogosult igénylők esetében javasoljuk a jövedelmi határok eltörlését, az ápolási díjban nem részesülő kérelmezők esetében pedig a 185.000 Ft/fogyasztási egység mértékű jövedelemhatárok alkalmazását. Emellett fontos a támogatási összeg megemlése, hogy azok, akik az állami

támogatásban egyáltalán nem részesülnek, magasabb összegű, társadalombiztosítási jogviszonyt létesítő önkormányzati támogatásra legyenek jogosultak.

Lakhatási hátralékokhoz kapcsolódó támogatások átalakítása

A lakhatási hátralékokhoz kapcsolódóan három támogatási formát javasolunk. A hátralékkezelési támogatás (HKT) többféle lakhatási hátralék kezelésére igénybe vehető, jól működő támogatási forma jelenleg is. A HKT esetében célunk, hogy a támogatás mind igénylésében, mind folyósításában a jelenleginél nagyobb rugalmassággal segítse a támogatás igénybevételét. Ennek érdekében emeljük a jövedelemhatárt, átalakítjuk az igénylés eljárásrendjét. A jelenlegi HKT konstrukcióhoz képest változás a támogatás mértékének 60 százalékra történő mérséklése. A támogatás intenzitásának csökkentése mellett is, a maximálisan bevont 500.000 forintos hátralék mellett a 24 hónapos leghosszabb támogatási időszak esetén az önrész összege havi 8.335 forint.

A JGK Zrt. nyilvántartása alapján jelenleg 70 olyan háztartás él önkormányzati tulajdonú lakásban, amelyik 500.000 forintot meghaladó lakkbér, illetve különszolgáltatási díj hátralékkal rendelkezik. Ezen háztartások helyzetének rendezésére egy olyan egyszeri, átmeneti adósságrendezési konstrukciót javasolunk, amely a rendelet elfogadását követően 12-15 hónapos időablakban lehetővé teszi a teljes felhalmozott tartozás egészének bevonását a hátralékkezelésbe 80 százalékos támogatási intenzitás mellett. A hátralékrendezés egyszerűsége és konkrét szabályai biztosítják, hogy ne legyen nemfizetést ösztönző hatása.

Hátralékokhoz kapcsolódó támogatások harmadik eleme a nagy összegű közmű tartozások átvállalása és önkormányzati adóssággként történő kezelése. Jelenleg azokban az esetekben, amelyekben nagy összegű közmű hátralék áll a jogcímesítés útjában, a közmű szolgáltatók hazai részletfizetési gyakorlata miatt (rövid részletfizetési időszakból adódó nagy összegű részletek) ezen háztartások számára szinte lehetetlen elkerülni az adósságcsapdát. Amennyiben a lakáshasználóval nem sikerül a jogviszony rendezése és ennek következtében elhagyja a lakást, az Önkormányzat egyetemleges adósként felel a közműszolgáltató felé a fennálló tartozásért. Így az Önkormányzat közvetlen pénzügyi érdekében áll, hogy megteremtse az önkényesnek nem minősülő lakáshasználó személyek előtt a jogcímesítés útjában álló adósságok törlesztésének lehetőségét. Javaslatunkban ezért az 500.000 forintot meghaladó közmű hátralékkal rendelkező lakáshasználók esetében tennénk lehetővé a közmű szolgáltató felé fennálló tartozások időszakos átvállalását, és Önkormányzat felé fennálló tartozásként tovább kezelését. Az Önkormányzat által nyújtott támogatás a közműszolgáltatók által biztosított maximális törlesztési időszaknál hosszabb futamidőben merül ki, a bevont tartozás teljes összegében visszafizetendő az Önkormányzat részére.

Rendkívüli települési támogatások átalakítása

Javasoljuk a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetben a jogosultsági korlát 185.000 forint/fogyasztási egység/hó összegre emelését. Emellett javasoljuk a létfenntartási gonddal küzdő személyek által igénybe vehető támogatás esetén a jogosultsági korlát 185.000 forint/fogyasztási egység/hó összegre emelését, valamint az egyes kategóriák támogatási összegeinek emelését. Bővítjük a nevesített esetek körét az alábbi támogatási jogcímekekkel: aktív korú háztartástag hirtelen betegsége és a rendkívüli gyógyászati segédeszköz-igény (pl. kerekesszék).

A rendkívüli települési támogatások között javasoljuk továbbá bevezetni az évi egyszeri 10 ezer forintos készpénztámogatás formájában megvalósuló ún. inflációs támogatást.

Az új javasolt pénzbeli ellátások összefoglaló táblázata:

TÁMOGATÁS	TÍPUS	JOGOSULTSÁG JÖVEDELEM- HATÁR	TÁMOGATÁSI IDŐSZAK ÉS FOLYÓSÍTÁS	ÖSSZEG	
				RÉSZLET	ÉVES
Lakhatási támogatás	jövedelempótló	képlet alapján	12 hónap, havonta	3 000 – 50 000	36 000 – 600 000
Gyermekgondozáshoz igényelhető települési támogatások					
Újszülött babacsomag	költségenyhítő	-	eseti	15 000	15 000
Születési támogatás	költségenyhítő	185 000/f.e.	eseti	15 000	15 000
Bölcsődétetési támogatás	ösztönző	100 000/fő	12 hónap, négyhavonta	20 000	60 000
Biztos Kezdet támogatás	ösztönző	100 000/fő	12 hónap, havonta	5 000	60 000
Tanodáztatási támogatás	ösztönző	185 000/fő	12 hónap, havonta	5 000	120 000
Iskolakezdési támogatás	költségenyhítő	-	eseti	15 000	15 000
Gyermekétkeztetési támogatás	költségfedező	-	12 hónap	-	-
Táboroztatási támogatás	költségfedező	-	eseti	-	-
Kapcsolattartási támogatás	költségfedező, ösztönző	185 000/f.e.	6 hónap, kéthavonta	20 000	120 000
Bérlettámogatás	költségfedező	250 000/f.e.	12 hónap	-	-
Egészségi állapot megőrzéséhez kapcsolódó települési támogatások					
Gyógyszer és segédeszköz támogatás	költségenyhítő	185 000/f.e.	6 hónap, háromhavonta	15 000 – 60 000	30 000 – 120 000
Ápolási támogatás	jövedelempótló	185 000/f.e.	12 hónap, havonta	20 000 – 36 532	240 000 – 438 384
Hátralékkezeléshez kapcsolódó települési támogatások					
Hátralékkezelési támogatás	adósságkezelő	185 000/f.e.	max. 24 hónap	a hátralék összegének és a részletfizetési megállapodásnak a függvénye	
Önkormányzati akcióprogram (nagyösszegű lakás hátralék)	adósságkezelő	185 000/f.e.	max. 58 hónap		
Önkormányzati keret (nagyösszegű közmű hátralék)	adósságkezelő	-	max. 58 hónap		
Rendkívüli települési támogatások					
Inflációs támogatás	elérésnövelő	185 000/f.e.	eseti	10 000	10 000
Időszakosan létfenntartási gonddal küzdőknek	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti, évente max. 4	5 000 – 30 000	70 000
Létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet					
Lakás megsemmisülése, lakhatatlanná válása	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	100 000	100 000
Gázszolgáltatásból való ideiglenes kizárás	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	5 000 – 15 000	5 000 – 15 000
Bűncselekmény áldozatává válás	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	30 000	30 000
Aktív korú keresőképtelenség	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	70 000	70 000
Rendkívüli gyógyászati segédeszköz-igény	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	100 000	100 000
Hozzátartozó elhalálózása	kríziskezelő	185 000/f.e.	eseti	100 000	100 000
Méltányossági	kríziskezelő	250 000/f.e.	eseti	Bizottság döntése alapján	

A koncepció elkészítésében a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat, a Polgármesteri Hivatal, a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ, valamint a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ Zrt. munkatársai működtek közre: Bényei Zoltán, Borbás Gabriella, Cser-Szőke Ágnes, Dombrowszky Borbála, Egyedi-Gazsi Beáta, Kiss Éva, Kerékgyártó Anna, Kollár Sándor, Dr. Molnár György, Nagy Ibolya, Nagy Ferenc, Nemes Gábor, Pokornyik Viktória, Sipos Alexandra, Szalva Judit, Szűrszabóné Tóth Tímea, Udvarhelyi Tessa, Takács Gábor, Varga Dorottya.

A koncepció elkészítését szakmailag koordinálta: Kerékgyártó Anna

A koncepció elkészítését irányították: Dr. Erőss Gábor és Szili-Darók Ildikó alpolgármesterek.

2. Bevezetés

A jelenlegi szociális támogatási rendszer sok szempontból elavult, toldozott-foldozott, feladatait csak részben látja el. A szociális ellátásokra nagy csapást mért, hogy 2015-ben a kormányzat megszüntette az országosan egységes lakásfenntartási támogatást. Ezt a hiányt az önkormányzatok jelentős része nem tudta pótolni. Eddig ebbe a körbe tartozott a Józsefvárosi Önkormányzat is, most egy **új józsefvárosi szociális modell** elfogadásával érdemben tudunk változtatni a helyzeten.

Az úgynevezett szociális törvény (1993. évi III. tv.) értelmében ma Magyarországon „akkor nem biztosított a megélhetés, ha a családnak az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme nem haladja meg a szociális vetítési alap összegének 90%-át” (33. § (2) bekezdés). Behelyettesítve ide a szép nevű szociális vetítési alap összegét, amit még csak nem is törvény, hanem egy kormányrendelet (a Magyarország 2023. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 613/2022. (XII.9.) Korm. rendelet) határoz meg, azt kapjuk, hogy a kormány szerint 2023 Magyarországon biztosított a megélhetés, ha egy egyedülálló személy jövedelme eléri a havi 25.650 Ft-ot. Vagy egy két felnőttből és két gyerekből álló családé a 89.775 Ft-ot. Mi nem így gondoljuk.

Ebben a ciklusban már eddig is lényeges változtatásokat hajtottunk végre a helyi szociális rendeleten. A legfontosabb, hogy átalakítottuk, életszerűbbé tettük a díjhátralék-kezelés szabályait és intézkedéseket hoztunk a hátralékok felhalmozásának megakadályozása érdekében. Ennek meg is lett az eredménye, az elmúlt években csökkent a lakásokban bent élők által felhalmozott hátralékok összege. A járvány idején rendkívüli Covid-segélyt vezettünk be, ami sok józsefvárosi családnak segített átvészelni a járvány legnehezebb hónapjait. A 2023. májusi képviselő-testületi ülés döntött egy új megoldás, a bölcsődéztetési támogatás bevezetése mellett. De megmaradt a szükségessége a nagyobb léptékű átalakításnak, aminek a feltételeit az elmúlt évek felelős gazdálkodása teremtette meg.

Az alapértékek, amelyekre az újonnan kialakítandó szociális támogatási rendszer épül a biztonság, az emberség, az ésszerűség és az odafigyelés a sajátos élethelyzetekre. Törekszünk a tényadatokon és szakmai elemzéseken nyugvó megoldások kialakítására, ezért a koncepció kidolgozása során támaszkodtunk a kerület két szegényebb negyedében, a Magdolna és az Orczy negyedben lezajlott adatfelvételre és a Budapest Intézet elemző tanulmányára.

A polgármesteri programnak megfelelően az új józsefvárosi szociális modell alappillére a **lakhatási támogatás**. A nehéz körülmények között élők számára különösen fontos a kiszámíthatóság. Ezért a lakhatáshoz kapcsolódó korábbi eseti támogatások helyett, amelyeknek az összege és az időzítése se volt tervezhető, egy havi rendszerességgel kapható támogatási forma lépett, amelynek összege szükség esetén ténylegesen hozzásegíthet a megélhetés biztonságához. Azt is el kell ismerni ugyanakkor, hogy a korábbi zuglói modellhez hasonló minimumjövedelem jellegű támogatási rendszert nem tudunk bevezetni, ez a zuglóihoz képest sokkal nagyobb forrásokat igényelne Józsefvárosban.

Az igazságosságot szolgálja, hogy a lakhatási támogatás nem korlátozódik az önkormányzati bérlőkre, azt a társasházi magánlakásokban élők vagy albérlők is igénybe vehetik lakhatási költségeik fedezésére.

A megélhetési biztonságot javítja, hogy az új modell jobban igazodik a különböző összetételű háztartások teherbíró képességéhez. A fogyasztási egységekről és ekvivalens jövedelemről szóló, nagyon technikainak tűnő részek valójában arról szólnak, hogy a modell jobban figyelembe veszi a kis méretű háztartások problémáit.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján tovább javítjuk a hátralékkezelési rendszert, megszüntetve az alkalmatlannak bizonyult megoldásokat is. Sort kerítünk egy örökölt probléma, a felhalmozódott nagy összegű hátralékok felszámolására. Ebben az ésszerűség a vezérfonalunk: olyan megoldást dolgoztunk ki, ami ösztönöz a hátralékok rendezésére és ezáltal várhatóan növelni és nem csökkenteni fogja az önkormányzat bevételeit. Fontos szempont a hajléktalanná válás megelőzése.

A rohamosan romló állami egészségügyi ellátás körülményei között még nagyobb feladat hárul a helyi önkormányzatokra, a józsefvárosiak érdekében kénytelenek vagyunk állami feladatokat is magunkra vállalni. A korábbinál igazságosabb, a gyógyszer és gyógyászati segédeszköz költségeknek a megélhetési költségekhez viszonyított súlyát jobban figyelembe vevő, különösen az időseket jobban segítő, a korábbinál nagyobb összegű gyógyszer és segédeszköz támogatási rendszert vezetünk be. Kiegészítjük a fogyatékos vagy tartósan beteg hozzátartozójukat otthon ápolók elfogadhatatlanul alacsony összegű állami ápolási díját.

A rendszeres támogatás mellett továbbra is megmarad a rendkívüli települési támogatás, ami így a rendkívüli esetek megoldását segítheti, nem a lakhatási költségeket hivatott kiegészíteni.

Évről évre visszatérő probléma volt már hosszú ideje, hogy a szociális támogatásokra szánt nem túl magas költségvetési keretek egy része kihasználatlanul maradt. Ennek a támogatások kiszámíthatatlansága, az elérhető összegek csekély mértéke mellett oka volt az eljárások bonyolultsága és az információhiány. Az új szociális koncepció fontos eleme, hogy segítse a ténylegesen rászorulóknak minél jobb elérését és egyszerűsítse, ésszerűsítse az eljárásokat.

3. Jogszabályi háttér

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) alapján a szociális biztonság megteremtése és megőrzése – az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaiért viselt felelősségén túl – az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak közös feladata. A törvény meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit: rendelkezik az időskorúak járadékáról, az aktív korúak ellátásáról, a gyermekek otthongondozási díjáról, az ápolási díjról, a közgyógyellátásról, valamint az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságról. Emellett lehetővé teszi azt is, hogy a helyi önkormányzatok ezeken túl, saját költségvetésük terhére egyéb ellátásokat is megállapítsanak.

A 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban: Gyvt.) szabályozza a kötelezően nyújtott gyermekvédelmi ellátások körét: a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, az ingyenes gyermekétkeztetést, és a gyermektartásdíj megelőlegezését, illetőleg az otthonteremtési támogatást.

A 2011. évi Magyarország helyi önkormányzatairól szóló CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.) lefekteti az önkormányzatok esetében helyben biztosítandó közfeladatok körét, amelyek közt kiemelten szerepelnek a szociális szolgáltatások és ellátások. A Szocvtv. alapján a kötelezően nyújtandó támogatások körén felül önkormányzati rendeletben meghatározott feltételek mellett települési támogatás, illetve rendkívüli települési támogatás állapítható meg.

A Józsefvárosi Önkormányzat a pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól szóló 10/2015. (III.01.) számú rendeletében (továbbiakban: Szociális rendelet) szabályozza az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátásokat. Települési támogatást állapít meg hátralékkezelési szolgáltatás (hátralékkezelési támogatás, hátralékkiegyenlítési támogatás), illetve gyermekellátás (gyermekszületési, gyermekétkeztetési, táboroztatási és iskolakezdési támogatás) körében, valamint gyógyszer-támogatás, ápolási támogatás, oltási támogatás és gázszolgáltatásból való kizárás időtartamára nyújtott támogatás keretében. Mindemellett eseti jelleggel igénybe vehető rendkívüli települési támogatási keretet tart fenn a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe kerülők (temetés, lakásmegsemmisülés, bűncselekmény áldozatává válás), az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdők számára, valamint a fűtési és rezsiköltség enyhítése érdekében, közösségi bérlettámogatást ad fiatalok számára. E négy jogcím mellett ötödikként a Szociális, Egészségügyi, Lakásügyi és Oktatási Bizottság dönthet méltányossági okokból rendkívüli települési támogatás megítéléséről, továbbá a Szocvtv. 7. § alapján hatodik jogosultságként a támogatáskezelő Családtámogatási Iroda rendkívüli hatáskörben dönthet rendkívüli települési támogatás megítéléséről, amennyiben ennek hiánya a rászoruló életét, testi épségét veszélyezteti.

Az önkormányzati lakások bérbeadására vonatkozó szabályokat az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásáról szóló 31/2022 (X. 20.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Lakásrendelet) szabályozza. A Lakásrendelet tartalmazza a szociális lakbér, valamint lakbér illetve különszolgáltatási díj hátralék felhalmozása esetén a részletfizetési megállapodás szabályait.

4. Helyzetelemzés

Budapest VIII. kerületének lakosságát jellemző mutatók fővárosi összehasonlításban tartós és komoly szociális problémák jelenlétére utalnak, bár a kerület társadalmi korántsem tekinthető homogénnek. Miközben a Magdolna és az Orczy negyedekben a társadalmi kirekesztődés halmozott kockázatait mutató szegregátumok is megtalálhatók, addig más városrészek, így a Palotanegyed és a Tisztviselőtelep magasabb társadalmi státuszú csoportoknak is otthont ad.

A kerület állandó lakossága 73 675 fő volt a 2022. január 1-jel állapotot tükröző becslés szerint, ami Budapest összlakosságának nagyjából 4,3 százalékát képviseli. Az összes budapesti kerület közül Józsefvárosban él a legtöbb magát romának valló személy. A 2011-es népszámlás alapján arányuk a kerület népességén belül 4 százalék, ami azonban vélhetően alul becslés. A demográfiai folyamatok enyhe természetes fogyást jeleznek, amit a kerületbe költözők migrációs többlete az utóbbi évtizedben többnyire ellensúlyozott. Ebből a szempontból figyelmet érdemel, hogy Józsefvárost jelentős, a budapesti kerületek rangsorában a második legmagasabb értéket mutató, be- és kiköltözési arányok jellemzik (2018-ban mindkét esetben 5 százalék feletti értékkel).

A budapesti átlaghoz képest Józsefvárosban alacsonyabb a 15 évnél fiatalabb és a 65 évnél idősebb korcsoportok aránya, ezt a különbséget a lakosság több mint egyharmadát kitevő, 15 és 34 év közötti fiatal korosztály létszámtöbblete kompenzálja. A demográfiai sajátosságokat tükrözi, hogy míg a VIII. kerületben élő nappali tagozatos hallgatók aránya meghaladja a budapesti átlagot, addig itt az egyik legalacsonyabb a száz lakosra jutó nyugdíjasok száma. Demográfiai szempontból említést érdemel az egyszemélyes háztartásban élő személyek magas száma (2011-ben a VIII. kerületben 26 százalék, míg Budapest egészét tekintve az arányuk 20 százalék). Ezen belül kiugró, 40 százalékot is meghaladó az egyedül élő időskorúak aránya, ami szociális kockázatokat hordoz. A budapesti átlaghoz viszonyítva a VIII. kerületi lakosság kevésbé iskolázott. A legalább érettségizett 18 évnél idősebb, illetve az egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkező 25 évnél idősebb felnőttek aránya a belső pesti kerületekhez képest szignifikánsan alacsonyabb. Ez a körülmény kedvezőtlenül érinti a munkaerőpiaci esélyeket.

A csökkenő munkanélküliség ellenére Józsefváros lakosságának relatív jövedelmi helyzetében nem mutatható ki érdemi javulás a kerületek közötti összevetésben. Az adózók tartósan alacsony száma összefüggő azzal is, hogy a kerületi munkanélküliségi mutató inkább a munkaerőpiac peremén lévő foglalkoztatás, így az alkalmi munkavégzés bővülése révén javult. Az egy adózóra jutó éves jövedelem szempontjából sem változott a kerület pozíciója, 2018-ban a budapesti átlag 84 százaléka volt. Az egy adózóra jutó családi adókedvezmény is a kerületben volt a legkisebb mértékű, ami arra utal, hogy relatíve nagy a gyermektelen adózók aránya, a gyermekek között pedig sok a szegény, akik nem tudják teljes összegben érvényesíteni a családi adókedvezményt. A kerületi lakosság kedvezőtlen jövedelmi helyzete megmutatkozik a nyugdíjak, nyugdíjszerű ellátások esetében is. A havi ellátás átlagos összege a 2018-as adatok szerint Józsefvárosban a budapesti érték 88 százalékát tette ki, ami – akárcsak négy évvel korábban – a kerületek között a legalacsonyabb volt.

4.1. A Józsefvárosban élők lehetséges rászorultsági indikátorai

A kerületek közti összehasonlításból látszik, hogy Józsefváros népessége, a romák népességén belüli aránya, valamint az átlagos háztartásméret is jóval nagyobb, mint a VI., VII. és IX. kerületben. A szocio-demográfiai adatokat a lakáskörülményekkel összevetve azt látjuk, hogy Józsefvárosban átlagosan nagyobb háztartások élnek kisebb, alacsonyabb komfortfokozatú lakásokban. A 2016-os Mikrocenzus alapján a józsefvárosi lakásállomány 8,5 százaléka félkomfortos vagy komfort nélküli, míg ez az érték a másik három kerület közül egyikben sem haladja meg az 5 százalékot, és Józsefvárosban messze a legmagasabb az 1 szobás lakások aránya is. Meg kell említeni, hogy a lakások komfortfokozatára vonatkozó népszámlálási és mikrocenzus adatok módszertani okokból pontatlanok. Az önkormányzat tulajdonában lévő komfort nélküli lakások száma is jelentősen több, mint amit a KSH a mikrocenzus alapján az összes lakásra becsül. A kerületek közötti különbségeket azonban jól érzékeltetik a KSH adatok is.

A gyermekvédelmi ellátások tekintetében a hátrányos helyzetű, a védelembe vett, valamint a Rendszeres Gyermekvédelmi Kedvezményben (RGYK) részesülő gyermekek aránya is magasabb Józsefvárosban, mint a többi összehasonlításba vont belső-pesti kerületben: a hátrányos helyzetűnek minősített gyermekek aránya Józsefvárosban több mint ötszörös a második legmagasabb értékkel rendelkező VI. kerülethez képest.

A rászoruló lakosság teljes kerületi létszámának becsléséhez az előbbieken ismertetett cenzusadatokon felül a Magdolna- és Orczy-negyedekben készült felmérés¹ eredményeit, valamint a Családtámogatási Iroda által biztosított adatokat vesszük alapul. Az előbb ismertetett kerületre vonatkozó adatok alapján a rászorulók számának lehetséges mutatóit az alábbi táblázatban összegeztük:

A kerületi rászoruló háztartások számának lehetséges indikátorai	Háztartásszám
Legfeljebb félkomfortos komfortfokozatú lakások száma (KSH)	3808
Legfeljebb 128 000 forint (ÖNYM 450%) háztartásjövedelemmel rendelkező háztartások (saját becslés, 2022)	1300
Legfeljebb 150 000 forint háztartásjövedelemmel rendelkező háztartások (saját becslés)	2537
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben (RGYK) részesítettek száma (2022)	619
RGYK-hoz kapcsolódó hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma (2022)	447
Ápolási díjban részesítettek (2022)	195
Rokkantsági járadékban részesítettek (2022)	171
Rokkantsági és rehabilitációs ellátásban részesítettek (2022)	1366
Gázban felhalmozott közműhátralék (BI, 2021)	1274

A becsléshez felhasznált területi adatokból az látszik, hogy hozzávetőlegesen 2 500-3 500 háztartás közé tehető a kerületben rászorulók száma, akiknek csak a kisebb részét képes elérni a jelenlegi szociális rendszer. Különösen jól szemlélteti a meglévő konstrukció hiányosságait, hogy a jelenlegi

¹A VEKOP-6.2.1-15-2016-00013 Budapest-Józsefváros, Magdolna-Orczy Negyed Szociális Városrehabilitációs Program keretében készült, 702 háztartás(fő) válaszait tartalmazó lekérdezés.

legmagasabb jövedelmi korlátként előforduló, az öregségi nyugdíjminimum (továbbiakban: ÖNYM)² 450 százalékaként meghatározott felső jövedelmi korlát (legfeljebb 128 000 forint) a becsléseink szerint hozzávetőlegesen 1300 háztartást érint a kerületben, miközben 2022-ben az összes támogatási jogcímet figyelembe véve is csupán 770 háztartás részesült a jelenleg elérhető támogatási formák valamelyikében. A becslések alapján a kerületben tehát sokkal több rászoruló él, mint ahányan igénybe veszik az elérhető támogatások körét, amely alátámasztja az ellátórendszer újragondolásának szükségességét.

4.2. A jelenlegi helyi támogatási rendszer

1. Alacsony elérés

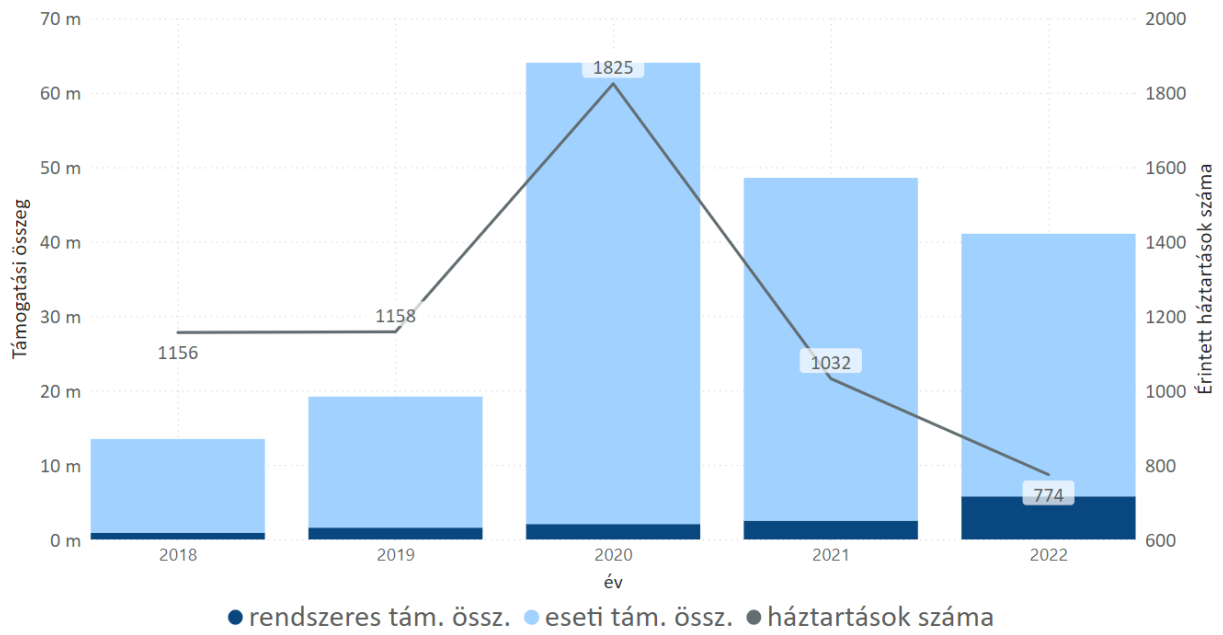
A támogatási rendszer egyik legszembetűnőbb eleme, hogy a rendelkezésre álló támogatásokat kevesen veszik igénybe, különösen a kerületi rászorulók magas becsült számához képest. Egyik jelen keretek között folyósított támogatási jogcímen keresztül sem érjük el a becsült rászorulók ötödét. Ehhez legközelebb az évi négyszer igényelhető rendkívüli települési támogatási forma áll. Mindössze a hátralékkezelés, valamint egy rendszeres (fűtési hozzájárulás) és két eseti támogatás (az RTT keretében igényelt készpénz, valamint az RTT keretén felül igényelhető egyszeri utalvány) esetében figyelhető meg, hogy az adott jogcímen igényelhető támogatás akár csak 100 háztartáshoz is eljutna.

2. Jogosultak körének szűkülése

Öt éves időtávban ráadásul az elérés romló tendenciát mutat: míg 2018-ban és 2019-ben hozzávetőlegesen 1160 háztartás részesült valamilyen szociális támogatásban, addig 2021-ben már csupán 1032, 2022-ben pedig mindössze 774 háztartás, ami a korábban elért háztartások kétharmada. A 2020-as kiugró növekedést a koronavírus járvány okán megítélt RTT típusú jogcím kiemelkedő elérése (1028 háztartás) és a jogcímen folyósított 46 millió forint támogatási összeg magyarázza.

² A jelenleg hatályos önkormányzati rendelet nem követte le a Szocvtv. azon módosítását, mely az öregségi nyugdíjminimum helyett az azzal megegyező összegű, ún. szociális vetítési alapot határozta meg a szociális ellátások megállapításának alapjául. A Konceptióban a rendelet fogalomhasználatát alkalmazzuk.

1. ábra Rendszeres és eseti támogatások keretében folyósított összegek és az érintett háztartások száma a vizsgált időszakban, évenként (hátralékezelési szolgáltatások nélkül)

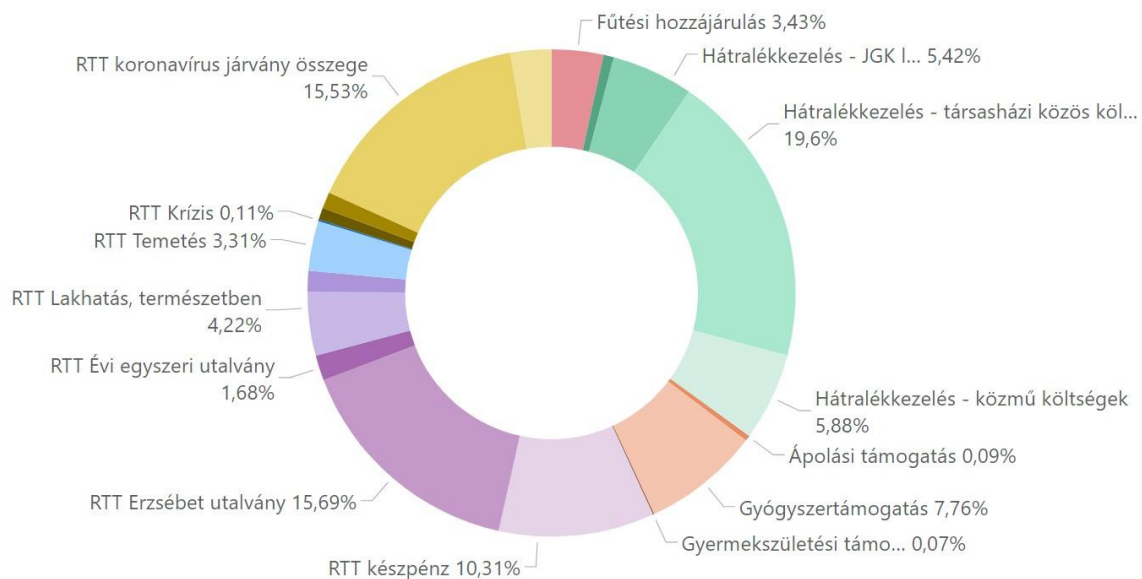
3. Kiszámíthatóság hiánya

Látványos az összes folyósított támogatás között a rendszeres támogatási formák alacsony aránya is. Amennyiben eltekintünk a támogatási rendszer egyharmadát kitevő hátralékkezelési támogatásoktól, amelyeket egy összegben, illetve részletekben is lehet igényelni, úgy az esetileg nyújtott támogatások az összköltség 86 százalékát teszik ki. Csupán 14 százalék az aránya azoknak a jogcímeknek, amelyek rendszeresen és kiszámíthatóan segítik a rászoruló lakosság jövedelempótlását.

4. Alacsony volumen

Szintén szembeűnő az alacsony elérésű és volumenű jogcímek sokasága, amelyet az alábbi ábra is szemléltet. Az egy háztartásra jutó támogatás alacsony összege azzal együtt is fennálló jelenség, hogy 2019-hez képest kevesebb háztartás között oszlik meg több támogatás. 2022-ben rendszeres támogatásként egyedül a tavalyi évben 3 főnek megítélt ápolási támogatás, míg az esetileg megítélt támogatások körében a gyógyszer-támogatás, valamint a rendkívüli települési támogatás krízis esetén pályázható és méltányosságból megítélt jogcíme érte el a havi 5 000 forintos átlagos értéket háztartásonként. A hátralékkezelést segítő támogatásoktól eltekintve az összes többi támogatás esetében ennél alacsonyabb volumenű támogatások állnak a háztartások rendelkezésére. Az alacsony támogatási értékeket súlyosbító jelenség, hogy elenyésző az olyan háztartás, aki több támogatási formát tud igénybe venni. Tehát a jogcímenként odaítélhető alacsony támogatási összegeket nem kompenzálja a jogcímek sokasága (2022-ben átlagosan 1,4 jogcím jutott egy háztartásra, alacsony szórás mellett).

2. ábra Folyósított támogatások egymáshoz viszonyított aránya jogcímenként, a vizsgált időszakban

5. A pénzbeli ellátások átalakításának átfogó céljai, horizontális javaslatok

5.1. Önkormányzati támogatások elérésének növelése

A helyzetelemzésben feltártak alapján a jelenlegi kerületi szociális ellátórendszer legnagyobb hiányossága, hogy az elérhető támogatások a kerületben élő rászoruló háztartások csak nagyon kis hányadát érik el. Ez alapján kijelenthető, hogy a jelenlegi ellátórendszer nem képes számottevően javítani a kerület alacsony jövedelmű háztartásainak helyzetét, illetve felfelé mutató szociális mobilitási esélyeit, tehát nem tölti be alapvető funkcióját. Ennek megfelelően a pénzbeli ellátások átalakításának legfontosabb célja a kedvezményezettek számának növelése kell, hogy legyen.

Jelen koncepcióban megfogalmazott, a pénzbeli ellátások formáit és szabályait érintő javaslataink is ezt a célt szolgálják:

- Az egyes támogatási formák igénylésének egymáshoz kapcsolása, az igénylés közértehetőbbé tétele és ilyen módon az adminisztrációs küszöbök enyhítése – pl. a már valamilyen jövedelmi kritérium alapján odaítélt ellátásban részesülő háztartásoknak ne kelljen újra benyújtaniuk a jövedelemigazolást, illetve, hogy az egyes támogatási igények elbírálása során az igénylőnek kerüljenek felajánlásra azok a további támogatások és szolgáltatások, amire ő még jövedelme alapján jogosult lehet.
- A kiszámítható, rendszeres támogatások súlyának növelése, valamint egyes esetekben a támogatási összegek emelése, amely által a háztartások számára „jobban megéri” a támogatások igénybevétele az adminisztrációs terhek mellett is.
- A támogatások jövedelemhatárainak emelése, amely által további háztartások válnak jogosulttá a támogatások igénybevételére.
- Ugyanezt a célt szolgálja a kerületi bejelentett lakcímmel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkezők támogatásokból való teljes kizárásának megszüntetése. A szociális szolgáltató, valamint más, a kerülettel szerződésben álló intézmény igazolása alapján olyan háztartások is részesülhetnek támogatásokban, amelyek esetében egyik háztartástag sem rendelkezik kerületi bejelentett lakcímmel vagy tartózkodási hellyel, abban az esetben, ha az igénylő legalább 3 hónapja a Családsegítő Szolgálat vagy az érintett intézmény gondozásában áll, és ez időszak alatt végig életvitelszerűen Józsefvárosban élt.

Fontos azonban kiemelni, hogy a támogatások rendeletbe foglalt szabályain túl az elérés növelésének további fontos eszközei lehetnek:

- A különböző önkormányzati egységek munkájának összehangolása és az együttműködés javítása fontos dimenziója a támogatási rendszer hatékonyság-növelésének. Fontos, hogy a rászoruló háztartások az Önkormányzat által nyújtott és az adott háztartás számára valós segítséget jelentő támogatások, illetve szolgáltatások teljes köréhez könnyen, az intézményi szereplők által segítve kapcsolódjanak, ezért szükséges az eljárásrendek, együttműködési formák javítása.
- A támogatások elérésének növelése sok szempontból kommunikációs kérdés is, ezért a hatékonyabb, valamint közérthető és könnyen érthető tájékoztatás, továbbá az esetenkénti kampányszerű információ-megosztás alkalmazása elengedhetetlen ahhoz, hogy a támogatási formák és azok igénylésének menete széles körben is ismertté váljon. Olyan ügyekben is

szükséges a kommunikációs eszközök alkalmazása, mint amilyen a lakcímkártya kiváltásának fontossága, amely áttételesen járul hozzá a támogatások elérésének növeléséhez.

5.2. Rendszeres, kiszámítható támogatások súlyának növelése

A jelenlegi támogatási rendszer másik helyzetelemzésben azonosított problémája az eseti támogatások túlsúlya. Az eseti jogcímekre alapuló ellátási struktúra nem képes kiszámítható segítséget nyújtani a háztartások számára, a sokszori igazolási kötelezettség pedig nehézkessé teszi a támogatások igénylésének folyamatát. Ez mind hozzájárul a támogatások alacsony eléréséhez. Javaslatunk fontos célkitűzése ezért az esetileg nyújtott támogatási formák súlyának csökkentése a rendszeres, kiszámítható támogatások súlyának növelésével, valamint az eseti támogatások adminisztratív terheinek csökkentése a támogatási formák közötti kapcsolódások erősítésével.

A javasolt támogatási rendszer központi eleme a legrászorultabb családok számára elérhető, viszonylag nagy összegű lakhatási támogatás. További rendszeres jövedelemkiegészítő támogatásokat tudnak igénybe venni a hozzátartozójukat otthon ápoló, illetve a magas gyógyszer vagy gyógyászati segédeszköz költségeket viselésére kényszerülő családok. A támogatási rendszer további fontos pillére az adósságba kerülők élethelyzetéhez rugalmasabban alkalmazkodó, ugyanakkor a befizetéseket ösztönző hátralékkezelési támogatás. A rendkívüli települési támogatások célja az új rendszerben az egyes háztartások életében bekövetkező krízishelyzetek enyhítése, egy-egy magasabb összegű, eseti támogatáson keresztül.

5.3. Jobb igazodás a különböző háztartások teherbíró képességéhez

Fogyasztási egység súlyozás kiigazítása

A pénzbeli ellátások átalakításakor további fontos szempont volt a támogatások célzásának javítása és a jobb illeszkedés a különböző háztartások teherbíró képességéhez. A jelenlegi rendeletben a legtöbb támogatás megállapításának alapja a háztartás ekvivalens – azaz egy fogyasztási egységre eső – jövedelmének kiszámítása. Az ekvivalens jövedelem a háztartásjövedelem és a fogyasztási egységek számának hányadosa; célja, hogy a különböző összetételű háztartások jövedelmi helyzete összehasonlíthatóvá váljon. A számítás alapja, hogy a család méretének növekedése ugyan a megélhetési költségek növekedését is eredményezi, de nem a család méretével egyenes arányban.

Az átalakítás célja, hogy az egyes háztartástagok tényleges fogyasztásuknak megfelelően kerüljenek súlyozásra. Például a kétfős háztartások fogyasztása általában alacsonyabb az egyfős háztartások kiadásainak kétszeresénél, amelyet empirikus kutatások is alátámasztanak. Hazai és nemzetközi tanulmányok vizsgálják, hogy mely súlyozás tudja legjobban lekövetni az eltérő összetételű háztartások kiadásait, ami alapján modellszerű javaslatot fogalmaznak meg a háztartásméret és a költségnövekedés kapcsolatának igazságos leképezéséhez (Cseres, Gergely és Molnár 2008, Lewbel 2002). A jelenlegi rendeletben alkalmazott súlyok, bár megfelelnek az önkormányzati támogatások során nem kötelezően alkalmazandó Szociális törvényben szereplő súlyozásnak, empirikus vizsgálatok alapján a többtagú családok felülkompenzálását eredményezik, ami hátrányosan érinti a kis létszámú háztartásokat. A Szociális rendelet korábbi módosításai részben azzal kezelték ezt a problémát, hogy az egy- és kétfős háztartások esetén magasabban állapították meg a jogosultság küszöbét, például a fűtési- és rezsitámogatás esetében. Az új súlyozás ezt a rendszerszerű eltérést egységesen kezeli,

következményeként pedig a Lakásrendeletben és a Szociális rendeletben ismét összhangba kerül az ekvivalens jövedelem kiszámításának módja.

1. táblázat A jelenlegi és a javasolt fogyasztási egység súlyozás

	Javaslat			Jelenleg alkalmazott rendszer		
	Felnőtt	Gyermek	Fogyatékos gyermek	Felnőtt	Gyermek	Fogyatékos gyermek
1.	1*	0,7	0,9	1*	0,8	1
2.	0,7	0,5		0,9	0,8	
3.	0,5	0,5		0,8	0,7	

* gyermekét egyedül nevelő szülő esetén +0,2 súly

A számításból következik, hogy a többtagú háztartások esetében az ekvivalens jövedelem értéke a korábbinál magasabb lesz. Az átállás tehát önmagában a szociális támogatásokhoz való hozzáférés szűkítését eredményezné az esetükben, ezért az új súlyozás bevezetése elengedhetetlenné teszi a jövedelemhatárok kiigazítását is. Az erre vonatkozó javaslatokat minden támogatástípusnál külön-külön tesszük meg.

A javaslatban szereplő mindegyik támogatási forma esetében javasoljuk ugyanennek az ekvivalens jövedelemnek a használatát. Az átalakítás alól kivételt képez a bölcsődéztetési és a biztos kezdet támogatás, amely a Gyvt.-hez igazodva az egy főre jutó jövedelemhatárokat veszi alapul a jogosultság megállapításához.

A rendelkezésre álló jövedelem kiszámítása

A háztartásjövedelem, illetve az egy fogyasztási egységre eső jövedelem kiszámítása esetén javasoljuk a munkabér letiltások levonását a teljes jövedelemből. Ez az intézkedés szintén a háztartások valós jövedelmi helyzetéhez való jobb illeszkedést célozzák.

Öregségi nyugdíjminimum elhagyása a jövedelem határok meghatározása során

A Szociális rendelet az egyes támogatási formák jövedelemhatárait az öregségi nyugdíjminimum szorzataként határozza meg. Az öregségi nyugdíjminimum összege több mint 15 éve változatlan. Javasoljuk a jövedelemhatárok leválasztását a nyugdíjminimumról, és ehelyett a jövedelem kritériumok összességű meghatározását. Ez azért is lényeges, mert a 2022. évi L. törvény a szociális juttatásokhoz kapcsolódó összegek és jövedelemhatárok megállapításánál minden releváns törvényből kivezette a nyugdíjminimum fogalmát és helyette bevezette az ún. szociális vetítési alapot. Célszerű tehát valamennyi önkormányzati rendeletet felülvizsgálni ebből a szempontból.

A horizontális célkitűzések, általános javaslatok bemutatása után a következő fejezetekben rátérünk az egyes támogatási formákra vonatkozó javaslatok bemutatására.

6. Lakhatási támogatás bevezetése

Jelen koncepcióban megfogalmazott javaslataink átfogó célja a rendszeres ellátások arányának növelése az Önkormányzat által nyújtott támogatások között. Az Önkormányzati támogatások között jelenleg nincs olyan támogatási forma, amely az alacsony jövedelmű háztartások helyzetét kiszámíthatóan és egységes rendszerben próbálná javítani. Az alább bemutatott lakhatási támogatás ezt a hiányt tölti be.

A lakhatási támogatás a jóléti államok egyik leggyakrabban alkalmazott lakáspolitikai eszköze: célja a lakhatás megfizethetőségének javítása, de általános jövedelem kiegészítő támogatásnak is tekinthető, hiszen hozzájárul, hogy a lakhatás költségeinek megfizetése után megfelelő mennyiségű jövedelme maradjon a háztartásnak egyéb kiadásai viselésére. Magyarországon 2004 és 2015 között működött államilag szabályozott, és a központi költségvetésből finanszírozott lakhatási támogatás. A Szociális törvény 2015-ös módosítása kivezette a lakhatási támogatás addig létező formáját, és egyben az önkormányzatok önként vállalható feladatkörébe utalta a lakfenntartási támogatások megállapítását és finanszírozását.

Az alábbiakban – építve a korábbi országos, illetve a más kerületek által jelenleg alkalmazott lakhatási támogatási konstrukciókra – olyan rendszeres pénzbeli ellátási forma bevezetésére teszünk javaslatot, amely megfelelő differenciálás mellett számottevő támogatási összegekkel járul hozzá a rászoruló háztartások lakhatással kapcsolatos kiadásaihoz, ugyanakkor elviselhető terhet jelent az Önkormányzat költségvetése számára. Ez a támogatási forma kiváltja az eddigi fix összegű és csak a fűtési időszakban elérhető fűtési- és rezsi költségek viseléséhez nyújtott rendkívüli települési támogatást. A támogatás a lakáshasználat jogcíme tekintet nélkül illeti meg az igénylő háztartásokat, tehát bérlők, szíveségi lakáshasználók és tulajdonosok egyaránt igénybe vehetik.

Javaslat

A támogatás logikája

A támogatás célja, hogy a háztartás csak jövedelme egy meghatározott részét legyen kénytelen a lakhatási kiadások fedezésére fordítani. A támogatás egy bizonyos összegig kipótolja az elismert lakásköltségek és a jövedelmének meghatározott hányada közötti különbséget. Az elvárt jövedelmi hányad a háztartások ekvivalens jövedelmének függvénye: alacsonyabb hozzájárulást várunk el a lakásköltségek viselésében az alacsonyabb jövedelmű háztartásoktól.

A támogatás összege

A támogatás kiszámításnak első lépése az elismert lakásköltségek meghatározása, amely két elemből áll: egyrészt az elismert fajlagos költség, másrészt a különböző összetételű háztartások esetében az elismert lakásnagyság meghatározásából. Az elismert lakásnagyságot a háztartások fogyasztási egységeinek függvényében javasoljuk meghatározni, olyan módon, hogy az egy fős háztartások esetében megállapított 35 m² alapterületet fogyasztási egységenként további 18 m² alapterülettel növeljük. Az elismert fajlagos lakásköltség meghatározása elsősorban költségvetési kérdés, mivel ez alapvetően befolyásolja a háztartásoknak utalt támogatási összegek nagyságát. **A fajlagos lakhatási költséget 1 150 Ft/m²-ben javasoljuk meghatározni.**

2. táblázat A fogyasztási egységek száma, az elismert lakásnagyság és az elismert lakásköltség különböző összetételű háztartások esetében

	1 felnőtt	2 felnőtt	1 felnőtt, 1 gyerek	1 felnőtt, 2 gyerek	2 felnőtt, 2 gyerek	2 felnőtt, 3 gyerek
Fogyasztási egységek száma	1	1,7	1,9	2,4	2,9	3,4
Elismert lakásnagyság (m ²)	35	47,6	51,2	60,2	69,2	78,2
Elismert lakásköltség (Ft/hó)	40 250	54 740	58 880	69 230	79 580	89 930

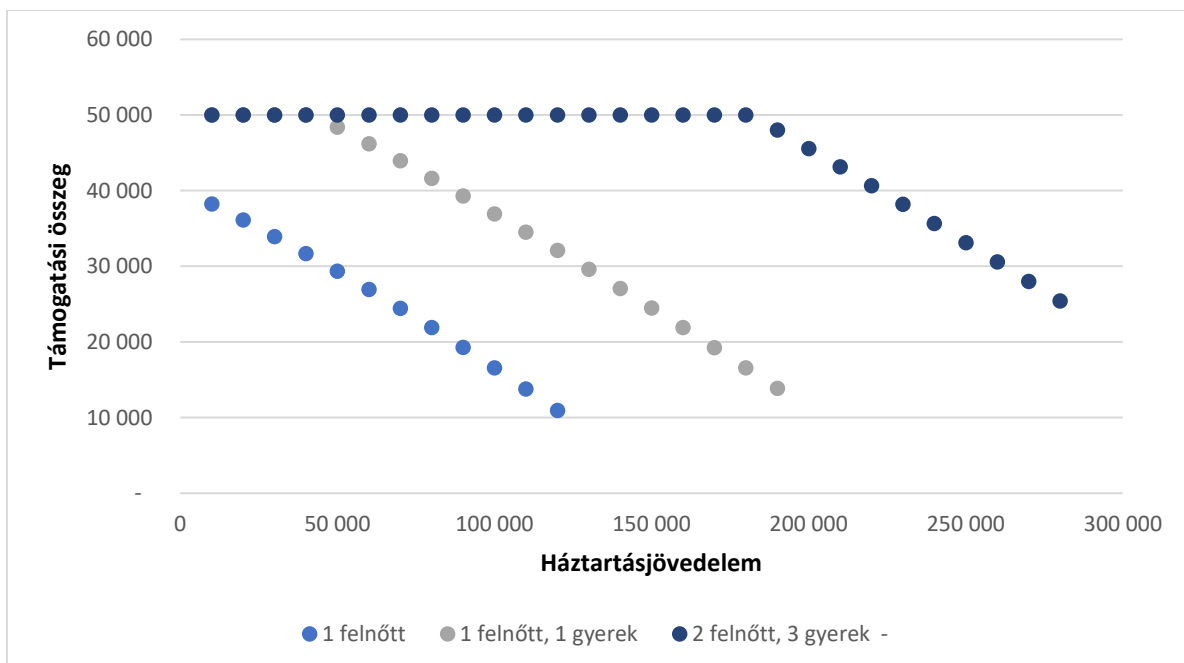
A következő lépés a különböző háztartások elvártan lakhatásra fordítandó jövedelemhányadának meghatározása, amelyet a Zuglói Önkormányzat által alkalmazott gyakorlathoz hasonlóan a háztartások egy fogyasztási egységre eső jövedelme alapján javasolunk meghatározni. Bár egy adott minimum megfizetését minden háztartástól elvárjuk, a differenciálás célja, hogy az alacsonyabb ekvivalens jövedelmű háztartások jövedelmüknek csak egy kisebb hányadát legyenek kénytelenek lakhatásra fordítani. Az elvárt jövedelemhányad meghatározásának módja egy lineáris függvény, amely az ekvivalens jövedelem függvényében egy 20 és 27 százalék közötti összeget rendel a háztartásokhoz.

Képletszerűen:

$$\text{Elismert lakásköltség} - \text{háztartás jövedelem} * (0,3 + 0,1 * (\frac{\text{háztartásjövedelem}}{\text{fogyasztási egységek száma}} - 270\,000) / 270\,000)$$

A támogatási összeg az elismert lakhatási költség és a háztartásjövedelem meghatározott hányadának különbsége, de legalább havi 3 000 és legfeljebb 50 000 forint.

3. ábra Néhány eltérő összetételű és jövedelmű háztartásokra eső havi támogatási összeg alakulása

A folyósítás szabályai

A támogatást egy évre kell megállapítani. A támogatás megállapításához az igénylő legutolsó havi összes lakásfenntartáshoz kapcsolódó számláját kérjük. Amennyiben a megítélt támogatás teljes mértékben felhasználható a számlák legalább részleges rendezésére, akkor a költségeket az igénylő által megjelölt preferencia sorrendben rendezzük, amennyiben pedig meghaladja az összes lakásfenntartási költséget, akkor a fennmaradó összeget készpénzben folyósítjuk. A támogatást tehát elsősorban természetben, a szolgáltató/bérbeadó felé történő utalással javasoljuk folyósítani, és csak amennyiben a számított támogatási összeg meghaladja az ilyen módon folyósított összeget, akkor folyósítjuk a támogatás fennmaradó részét készpénzben.

Az önkormányzati bérlők esetében kitétel, hogy a preferencia sorrend megjelölésekor az Önkormányzat részére fizetendő lakbért első helyen kell megjelölni.

Jogosultsági korlátok

Egy lakásra vonatkozóan egy személy számára állapítható meg lakhatási támogatás.

A támogatás esetében a jövedelemhatárok a támogatási képletből adódnak: azok a háztartások nem jogosultak támogatásra, amelyek a támogatási képlet alapján elegendő jövedelemmel rendelkeznek az elismert lakásköltségek megfizetésére.

Képletszerűen:

$$\frac{-0,2 + \sqrt{0,0225 - \frac{0,4}{270000 * \text{fogyasztási egységek száma}} * (\text{elismert lakásköltség} + 3000)}}{0,2}$$
$$\frac{0,2}{270000 * \text{fogyasztási egységek száma}}$$

A jövedelemhatárokat (tehát a különböző összetételű háztartások esetén azt a jövedelem szintet, ahol a támogatási összeg eléri a minimális 3 000 forintos értéket) az alábbi táblázat mutatja be néhány példaként kiemelt háztartástípus esetén:

3. táblázat Elismert lakásköltségek és jövedelem határok néhány háztartástípus esetén

	1 felnőtt	2 felnőtt	1 felnőtt, 1 gyerek	1 felnőtt, 2 gyerek	2 felnőtt, 2 gyerek	2 felnőtt, 3 gyerek
Elismert lakásköltség	33 250	45 220	48 640	57 190	65 740	74 290
Jövedelemhatár	146 503	210 453	228 508	273 452	318 231	362 914

Kapcsolódás más támogatási formákhoz

Azon önkormányzati bérlők esetén, akik jelenleg szociális lakbért fizetnek – ami tulajdonképpen a költségelví lakbérhez nyújtott lakbértámogatásnak feleltethető meg – szükséges elkerülni a támogatás megkettőzését. Ennek érdekében a javaslat a szociális lakbértámogatás és a lakhatási támogatás elbírálását egyaránt a Családtámogatási Iroda hatáskörébe vonná. Az önkormányzati bérlők esetén a szociális lakbér jelenlegi konstrukcióját tehát részben kiváltja a lakhatási támogatás, amelyet a kérelmező ugyanúgy természetben tud majd igénybe venni. A két támogatási forma közül tehát minden háztartás arra lesz jogosult, amelyik számára kedvezőbb.

7. Gyermekgondozáshoz igényelhető települési támogatások

A háztartás összetételétől független, a minden alacsony jövedelmű háztartás számára elérhető lakhatási támogatás mellett az Önkormányzat különböző élethelyzetű és összetételű háztartások szükségleteihez igazodó ellátási formákat is fenntart. A Szociális rendelet jelenleg is több, kifejezetten gyermekek után járó támogatási formát ír elő, így a születési támogatás, iskolakezdési támogatás, oltási támogatás; valamint természetben a táboroztatási és gyermekétkeztetési támogatás. Az alábbiakban ismertetjük a 2023. év májusában bevezetett, kisgyermekes háztartásokat célzó támogatást, valamint a további, jelenleg elérhető támogatások részleges átalakítására, illetve kivezetésére vonatkozó javaslatunkat.

7.1. Gyermekek esélyeit növelő támogatások

Magyarországon is kimutatható, hogy jelentős mértékű a hátrányos helyzetű háztartásokban nevelt gyermekek iskolás életkor előtti kognitív lemaradása. Ez olyan alapkészségekben tapasztalható hiányosságokat fed, mint a szocialitás, az elemi számolás, a tapasztalati következtetés, vagy a relációszókincs. Ennek egyik oka, hogy ezeknél a családoknál jellemző az írás-olvasási események csaknem teljes hiánya, amelyből adódóan a könyvek nélkül nevelkedő gyermekek híján lesznek azoknak a tárgyi és nyelvi ismereteknek, fogalmi készletnek, viselkedési és interakciós mintáknak, amelyet más gyermekek a könyveken keresztül elsajátítanak. Bár a kora gyermekkori fejlesztés lényegesen javítja az életminőséget és a szegénységből való kiemelkedés esélyét, különböző okok miatt a szegényebb háztartások általában kevesebb forrást szánnak a gyermekek fejlesztésére.

A társadalompolitikai beavatkozások egyik lehetséges formája a feltételes készpénz-transzfer (FKT), melyben a készpénztámogatás valamilyen feltétel teljesítéséhez kapcsolódik. Ez a támogatási forma akkor sikeres, ha a probléma elsősorban a keresleti oldalon áll fenn (azaz a háztartások rosszul informáltak, nem motiváltak, vagy túl magasak a költségek) nem pedig a kínálati oldalon (az intézményrendszer kapacitáshiánya, a szolgáltatás rossz minősége). A motiváció hiányának számos oka lehet. Gyakori, hogy a szülők alábecsülik az oktatás pozitív hozadékait, vagy attól félve, hogy gyermekük nem lesz sikeres az iskolában, azzal próbálják a gyermeket megóvni a kudarcérzéstől, hogy kisebb jelentőséget tulajdonítanak az iskolai sikereknek. További gátló körülmény, hogy a nélkülözés a megélhetés rövidtávú céljait tartja előtérben, így kevesebb erőforrás áll rendelkezésre a hosszú távú tervezésre, az olyan jövőben megtérülő befektetésekben való gondolkodásra, mint amilyen az oktatás is.

Világszerte számos példa van az oktatással kapcsolatos alacsony motiváció orvoslására irányuló sikeres FKT programokra. Ezek közé tartozik a Magyarországon 2009. január elsején országos hatókörrel bevezetett óvodáztatási támogatás is. Bizonyított, hogy a fent bemutatott kezdeti hátrányok iskoláskori következményei hosszabb óvodáztatással enyhíthetők, ezért a 3 vagy 4 évesen óvodába beíratott halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket beiratkozáskor egyszeri 20 000 forinttal, majd rendszeres óvodába járás után félévente további 10 000 forinttal támogatta az állam. A program az első két évben hozzávetőlegesen 1500 halmozottan hátrányos helyzetű gyermek korai óvodába járását érte el (Kertesi és Kézdi 2012).

Az alábbiakban bemutatjuk az óvodáztatási támogatáshoz hasonló, a kerületi háztartások számára az esélynövelés céljával már elérhető, 2023. év májusában bevezetett bölcsődéztetési támogatást,

valamint további két, hasonló logika szerint bevezetésre kerülő támogatási formát: a biztos kezdet támogatást, valamint a tanodáztatási támogatást.

7.1.1. Bölcsődéztetési támogatás

A támogatás logikája

A kerületben a kínálati oldalon teljesülnek a beiratkozáshoz szükséges feltételek; elérhető, jó színvonalú szolgáltatás áll rendelkezésre. A kerületi bölcsődékben jelenleg hozzávetőlegesen 50 szabad hely áll rendelkezésre, amelyből adódóan az Önkormányzat a kereslet ösztönzésével tud hatékonyan fellépni a korai fejlődési egyenlőtlenségek ellen.

A bölcsődébe járó gyermekek között felülreprezentáltak a magasan kvalifikált családokból érkezők, így azok a gyermekek maradnak ki a szolgáltatásból, akik vélhetően otthon nem tudják teljeskörűen elsajátítani az iskolai sikerességhez szükséges készségeket. A bölcsődébe járás elősegítése tehát elemi érdek az alapkészségek elsajátításának elősegítéséhez, valamint az időszerű óvodai beiratkozás érdekében is. A bölcsődei részvétel támogatása emellett nem csupán a gyermekek közti egyenlőtlenségek korai mérséklésének eszköze, de lehetővé teszi a szülő munkakeresését és munkavállalását is, így az ellátás elérésének a növelése munkaerőpiaci szempontok alapján is indokolt.

A támogatás összege

A támogatást egy évre kell megállapítani, amelynek összege 60 000 forint.

A folyósítás szabályai és a jogosultság elvesztése

A támogatás négyhavonta kerül folyósításra, 20 000 forintos részletekben. Az első támogatás a kérelem benyújtását követően, a többi részlet a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék igazolása alapján a negyedik, valamint a nyolcadik hónap 25. napjáig kerül folyósításra, amennyiben a gyermek bölcsődei jelenléte továbbra is fennáll. A támogatás folyósításához megengedett hiányzás mértéke, függetlenül annak okától, a gondozási napok legfeljebb 50 százaléka, amibe nem tartozik bele a nyári, illetve téli zárva tartás.

Jogosultsági korlátok

A támogatás felső jövedelmi korlátja 100 000 forint egy főre eső jövedelem. A jogosultság további feltétele a legalább 18 hónapos életkor, ennél fiatalabb gyermek után a háztartás kizárólag a JSzSzGyK vagy a védőnő külön javaslata alapján részesülhet támogatásban.

Kapcsolódás más támogatási formákhoz

A bölcsődéztetési támogatás bevezetése szükségessé tette a bölcsődei térítési díjak módosítását is. A térítési díj alsó jövedelemhatárának megemelésével elkerülhető, hogy olyan háztartások, akik jogosultak támogatásra, gondozási díj fizetésére legyenek kötelezve. Ez indokolja, hogy a támogatás megállapításának alapjául a fogyasztási egységgel szemben az egy főre jutó jövedelmet használjuk, összhangban a Gyvt. alapján meghatározott gondozási díjak esetében alkalmazott jövedelem küszöbökkel. Így a jövedelmi helyzettől függően az alábbi sávok jönnek létre:

1. Nettó 100 000 Ft/fő jövedelemig a háztartás mentesül a gondozási díjfizetési kötelezettség alól és bölcsődéztetési támogatásban részesül.
2. Nettó 100 000 Ft/fő felett egyedülálló szülő esetén 150 000 Ft/fő mértékű jövedelemig, illetve minden más esetben 130 000 Ft/fő mértékű jövedelemig a háztartás mentesül a gondozási díjfizetési kötelezettség alól, azonban bölcsődéztetési támogatásban nem részesül.
3. Egyedülálló szülő esetén nettó 150 001 Ft/fő, minden más esetben 130 001 Ft/fő jövedelem fölött a háztartás nem részesül bölcsődéztetési támogatásban és fizetnie kell a bölcsődei gondozási díjat.

7.1.2. Biztos kezdet támogatás

A támogatás logikája

A bölcsődei ellátással megegyező korosztályt fedi le a szintén a Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék keretei között működő Biztos Kezdet Gyerekház, amely Budapest egyetlen ilyen típusú intézménye. A Biztos Kezdet Gyerekház a bölcsődei ellátásnál kisebb, 40 fős kapacitás mellett működő intézmény, amely a gyermek mellett a szülő aktív részvételével kínál komplex fejlesztő szolgáltatást az egész családnak. A Gyerekház esetében nem beszélhetünk kihasználatlan kapacitásokról, ugyanakkor az intézmény stabil működése, illetve a hatékony fejlesztés érdekében fontos ösztönözni a regisztrált résztvevőket a szolgáltatás rendszeres igénybevételére.

A támogatás összege

A támogatást egy évre kell megállapítani, amelynek összege összesen 60 000 forint.

A folyósítás szabályai és a jogosultság elvesztése

A támogatás havonta kerül folyósításra, 5 000 forintos részletekben. Az első támogatás a kérelem pozitív elbírálását követően, a további részletek minden hónap 25. napjáig kerülnek folyósításra. A folyósítás feltétele, hogy a Biztos Kezdet Gyerekház kormányrendeletben szabályozott kritériumok mentén az igénylőt rendszeres résztvevőként jelentse le.

Jogosultsági korlátok

A támogatás felső jövedelmi korlátja a bölcsődéztetési támogatáshoz igazodóan 100 000 forint/fő/hó.

7.1.3. Tanodáztatási támogatás

A támogatás logikája

A Biztos kezdet támogatáshoz hasonlóan a tanoda támogatás célja a rendszeres igénybevétel ösztönzése, jutalmazása.

A támogatás összege

A támogatást egy évre kell megállapítani, amelynek összege összesen 120 000 forint.

A folyósítás szabályai és a jogosultság elvesztése

A támogatás havonta kerül folyósításra, 10 000 forintos részletekben. Az első támogatás a kérelem pozitív elbírálását követően, a további részletek minden hónap 25. napjáig kerülnek folyósításra addig, amíg a tanoda, a kormányrendeletben szabályozott kritériumok mentén az igénylőt rendszeres résztvevőként jelenti.

Jogosultsági korlátok

A támogatás felső jövedelmi korlátja a legtöbb támogatásnál alkalmazott 185 000 Ft/fogyasztási egység/hó.

7.2. Kapcsolattartási támogatás

A JSzSzGyK nyilvántartása alapján a kerületben 172 gyermekotthonban vagy nevelőszülőnél nevelésbe vett, továbbá 22 ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek van. A gyermekotthonok tekintetében jobbra fővárosi intézményekben, míg a nevelőszülői elhelyezés jellemzően vidéki családoknál történik. A szülők nevelésbe vett gyermekeikkel való kapcsolattartásának módját és intenzitását a gyámhatósági határozat szabályozza. A gyermekek nevelésbe vételének megszüntetéséhez feltétel a rendszeres és érdemi kapcsolattartás, így ezek megvalósulása alapvető fontosságú a családi egység helyreállítása érdekében. Egy-egy ilyen alkalom azonban jelentős anyagi terhet jelenthet a kapcsolattartásra jogosultak számára, mivel külső helyszínen megvalósuló találkozás esetén számottevő tétel a közös program költsége, ahogyan a látogatáshoz kapcsolódó utazási, ételmezési és ajándéokra vonatkozó kiadások is jelentősek egy alacsony jövedelmű család számára.

A támogatás logikája

Javasoljuk, hogy a gyámhatósági határozattal nevelésbe vett vagy ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek kapcsolattartásra jogosult szülője részére az Önkormányzat támogatást biztosítson a kapcsolattartások megvalósulásának ösztönzése, valamint a felmerülő költségek fedezése céljával.

A támogatás összege

A támogatást 60 000 forint összegben hat hónapra kell megállapítani.

A folyósítás szabályai és a jogosultság elvesztése

A támogatás három egyenlő részletben, kéthavonta kerül folyósításra. Minden részlet kifizetését megelőzően, valamint a támogatási kérelem újbóli benyújtását követően a Hivatal a JSzSzGyK esetmenedzserének bevonásával vizsgálja a rendszeres kapcsolattartás tényét.

Jogosultsági korlátok

A jövedelemhatárok megállapítását a legtöbb támogatásnál alkalmazott 185 000 Ft/fogyasztási egység/hóban javasoljuk.

7.3. További gyermekes háztartásokat célzó támogatások

A gyermekes háztartásokat célzó további jelenleg is létező támogatási formák esetében általános változtatásokat nem fogalmazunk meg. Ezekben az esetekben javaslatunk a hozzáférés megkönnyítését és a támogatási összegek emelését célozza.

2023 tavasza óta kétféle formában állapít meg eseti támogatást az Önkormányzat gyermek születése esetén. Az egyik egy univerzális természetbeni támogatás, amellyel minden kerületi lakosként megszülető gyermek után az egyik törvényes képviselő részére 15 000 forint értékű babacsomag kerül átadásra. A másik támogatás egy diszkrecionális ellátás, amely jövedelemhatárhoz kötötten folyósít 15 000 forint értékű pénzbeli támogatást. A pénzbeli ellátás korábbi jövedelemhatárát az ÖNYM 450%-áról (128 250 Ft/fogyasztási egység/hó összegről) 185 000 Ft/fogyasztási egység/hó összegre emeljük.

Az idei, 2023-as évben már megtörtént a minden iskolakezdő elsős gyermek háztartásának járó egyszeri iskolakezdési támogatás összegének emelése, így a korábban 5 000 forintos utalvány összege 15 000 forintra növekedett. Külön figyelmet javasolunk fordítani arra, hogy a partner üzletek kínálata megfelelően igazodjon az különböző iskolakezdő gyermekek szükségleteihez, így a fogyatékos gyermekekéihez is.

Az Önkormányzat szintén települési támogatás körében jelenleg oltások utófinanszírozásával nyújt támogatást a legfeljebb 14 éves gyermekek betegségmegelőzése érdekében. A támogatás bármely Magyarországon törzskönyvezett oltóanyagra felhasználható, ennek ellenére a 2019-es bevezetése óta évente 3-10 fő vette igénybe ezt a típusú ellátást. Javasoljuk, hogy az alacsony elérésű, így a célját el nem érő támogatási jogcím helyett az Önkormányzat a kerületi iskolákkal, valamint a Józsefvárosi Egészségügyi Központtal (továbbiakban: JEK) együttműködve és annak megemelkedő költségeit fedezve, szerezze be a népszerű, ugyanakkor többletköltséggel járó oltóanyagokat (pl. kullancsencephalitis elleni oltás, HPV-típusú vírusok elleni védőoltás) és szervezze meg a korcsoportba tartozó gyermekek kampányszerű beoltását.

Az idei évben bevezetett budapesti közösségi közlekedési bérlettámogatás a rászoruló 14 és 18 év közötti, illetve alap- vagy középfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanuló fiatalok számára jár, és fedezi az éves budapesti közlekedési bérlet vételárát. Ez a támogatási forma jelenleg a rendkívüli települési támogatások között szerepel, azonban ezt javasoljuk áthelyezni a települési támogatások közé. Igazodva az ekvivalens jövedelem kiszámításában eszközölt változtatásokhoz, javasoljuk a támogatás jövedelem határának korrekcióját 250 000 Ft/fogyasztási egység/hó összegre. További javaslatunk a bérlettámogatásban érintettek körének alább bemutatásra kerülő alessettel való bővítése.

Az Önkormányzat által megvalósított, az óvodai deszegregációt célzó Befogadó Óvodák Program utánkötése során problémaként jelenik meg, hogy az újonnan meghatározott óvodai körzethatárok deszegregációs alapelve gyakran nem tud megvalósulni azokban az esetekben, ahol túl nagy a távolság a körzetes óvoda és a lakóhely között. Az érintett családok továbbra is inkább a közelebbi óvodákba járatják gyermekeiket, ami nehezíti a heterogén óvodai csoportok létrehozását. Ezért javasoljuk, egy új bérlettámogatási forma bevezetését, amely ösztönzőként tud szolgálni azon szülők számára, akik gyermeküket a körzetének megfelelő óvodába járatják, amennyiben a körzetes óvodai intézmény 1 200 métert meghaladó távolságra található lakóhelyétől.

8. Egészségi állapot megőrzéséhez kapcsolódó települési támogatások

8.1. Gyógyszer és gyógyászati segédeszköz támogatás

Gyógyszertámogatásra jelenleg azok a személyek jogosultak, akik jövedelmüknek legalább 20 százalékát kénytelenek gyógyszerkiadásokra fordítani, és akiknek háztartásában az egy fogyasztási egységre eső jövedelem nem haladja meg az adott jövedelmi korlátot. Ez a jövedelemhatár jelenleg életkor szerint differenciált: 70 év alatt az ÖNYM 250 (azaz 71 250 forint), 70 és 80 év között 325 (92 625 forint), 80 év felett pedig 500 százaléka (142 500 forint). A támogatás továbbá kizárja azokat az igénylőket, akik közgyógyellátásban részesülnek. A támogatás fix összegű, értéke havi 9 000 forint, amely 6 hónapra kerül megállapításra. Ezt a támogatást 2022-ben 57 fő vette igénybe.

Fontos módosítás, hogy javasoljuk a támogatás kiterjesztését gyógyászati segédeszközökre is, mivel ezek is jelentős kiadást, esetenként a gyógyszerkiadásokon is túlmutató terhet jelentenek egy rászoruló háztartás számára. A gyógyszerkiadásokhoz hasonlóan, a gyógyászati segédeszköz kiadásokat is orvosi igazolás alapján javasoljuk megállapítani. A folyósítás továbbra is két részletben, háromhavonta történik majd, alkalmazkodva az orvosi felírások rendszeréhez, és továbbra is kérjük majd a számla utólagos bemutatását. Amennyiben a számlabemutatásra vonatkozó kötelezettség az első folyósítást követően nem teljesül maradéktalanul, a következő háromhavi részletet nem folyósítjuk, azonban a nem igazolt támogatások utáni visszafizetési kötelezettségtől eltekintünk.

Ezen felül a jogosultak körében és a támogatás összegében is javaslunk módosítást. Javasoljuk a jövedelmi küszöböt egységesen, korhatárra való tekintet nélkül 185 000 forint/fogyasztási egység/hó jövedelemszintben megállapítani, valamint a gyógyszer- illetve segédeszköz kiadások jövedelmi hányadára vonatkozó küszöböt 10 százalékra mérsékelni. Javasoljuk továbbá a rendeletből annak a kitételnek a törlését, amely kizárja a közgyógyellátásban részesülő igénylőket a jogosultak köréből. Mivel a közgyógyellátás nem terjed ki minden gyógyszer, illetve segédeszköz típusra, így fontosnak tartjuk, hogy azok számára is elérhető támogatást nyújtsunk, akiknek a közgyógyellátás mellette mellett is aránytalan terhet jelentenek ezen kiadások.

A másik módosítandó pont a támogatás mértéke, amelynek a differenciált emelését javasoljuk. A javasolt konstrukció logikája annak függvényében egészíti ki a jogosult jövedelmét, hogy a gyógyszerre vagy a segédeszközre fordított kiadás mennyire haladja meg a jövedelem 10 százalékának 5 000 forinttal növelt összegét. A gyógyszertámogatás legkisebb összege ennek megfelelően 5 000 forint, maximális összege pedig javaslatunk szerint 20 000 forint.

8.2. Ápolási támogatás

A Szocvtv. alapján a 18 év alatti tartósan beteg, illetőleg a súlyosan fogyatékos személyek otthoni gondozását, ápolását végző személyt ápolási díj illeti meg. Az ápolási díj összege 45 665, az emelt összegű ápolási díj 68 500, a kiemelt ápolási díj pedig 82 200 forint, amelyet a Magyar Államkincstár folyósít. Ezt az ellátást egészíti ki az Önkormányzat által nyújtott 10 000 forint értékű ápolási támogatás, amelyet olyan háztartások vehetnek igénybe, akik ápolási díjban részesülnek és az egy fogyasztási egységre jutó jövedelmük legfeljebb 42 750 forint. A Magyar Államkincstár adatai alapján Józsefvárosban 2022-ben 195 rászoruló részesült ápolási díjban, miközben az Önkormányzat által nyújtott kiegészítő támogatást összesen hárman vették igénybe. Ennek fő oka vélhetően a rendkívül alacsony jogosultsági küszöb. Továbbá, a jelenlegi konstrukció nem küszöböli ki a törvényi

szabályozás azon hiányosságát, hogy a tartósan beteg személyek esetén csak az ápoló 18 éves koráig jár a támogatás – tehát felnőtt tartósan beteg otthonápolását nem kompenzálja semmilyen állami ellátás.

A támogatás átalakítása során egyik célunk a fent említett anomália kiküszöbölése. A Szocvtv. alapján amennyiben a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának ápolását, gondozását végző személy települési támogatásban részesül, és ennek értéke eléri az ápolási díj alapösszegének 80%-át, az a társadalombiztosítási tárgyú jogszabályok alkalmazásában ápolási díjnak minősül, mely alapján biztosítási jogviszony létesíthető. Javasoljuk, hogy a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozója otthonápolását végző személy is jogosult legyen az önkormányzati ápolási támogatás igénybevételére – ebben az esetben a támogatás összege feleljen meg az ápolási díj alapösszegének 80%-ával, amely jelenleg 36 532 forint. A ma is a támogatás hatókörébe tartozó esetekben, amikor az igénylő jogosult a törvényben szabályozott ápolási díjra, javasoljuk a támogatási összeg emelését 10 000 forint/hóról 20 000 forint/hó összegre.

A támogatást az ápolási díjat pótló esetekben egy évre, az ápolási díjat kiegészítő esetekben pedig az ápolási díj folyósításának megszűntetéséig kell megállapítani.

Az alacsony elérés kezeléseként javasoljuk, hogy az ápolási díjban részesülő igénylő esetén a támogatás jövedelemre való tekintet nélkül kerüljön megállapításra, a 18. életévét betöltött, tartósan beteg hozzátartozóját otthonápoló igénylő esetében pedig a 185 000 forintos jövedelemhatár alkalmazását.

9. Lakhatási hátralékok kezeléséhez kapcsolódó támogatások

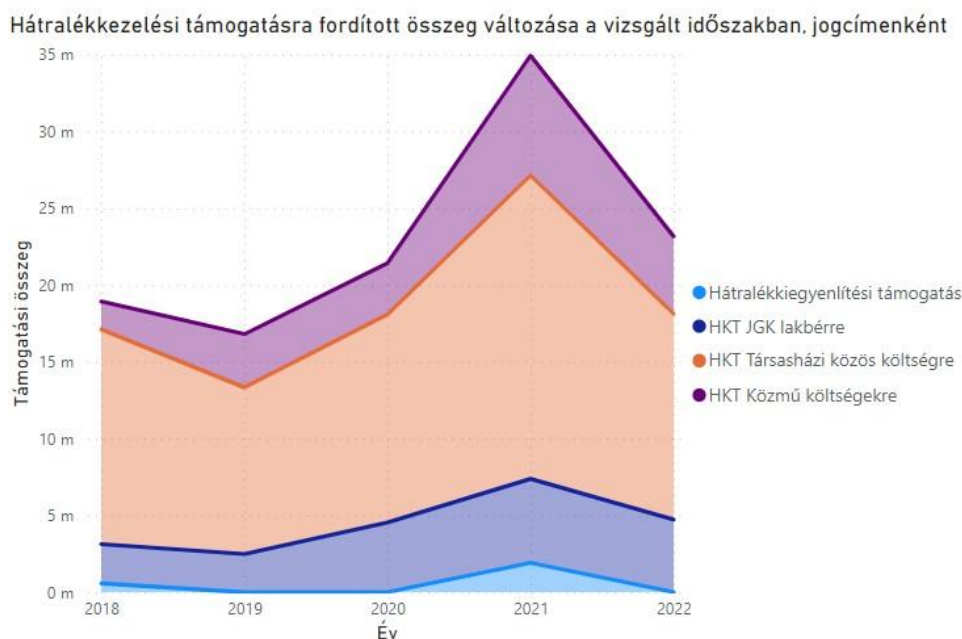
A lakhatási támogatások fontos eleme egy jól kidolgozott konstrukció, ami elősegíti a közüzemi tartozások és lakbérhátralékok rendezését. A jelenlegi támogatási rendszerben kétféle jogcímen nyújt az Önkormányzat hátralékkezelési támogatást, amelyek együttes összege a területben nyújtott összes támogatás egyharmadát teszi ki.

Az elsődlegesen alkalmazott támogatási konstrukció a Támogatás lakhatási kiadásból származó hátralék kiegyenlítéséhez, azaz a hátralékkezelési támogatás (HKT), amely többféle lakhatási hátralék kezelésére igénybe vehető, jól működő támogatási forma. A HKT keretében a hátralékos részletekben vagy egy összegben is bevonhatja a felhalmozott hátralékát, és a jelenleg hatályos konstrukció lehetővé teszi, hogy a törlesztési periódus végeztével minden hátralékos által befizetett forint mellé az Önkormányzat hátrahagyott támogatásként tegyen. A támogatás folyósítását megelőzi egy egyhónapos együttműködési periódus a JSzSzGyK-val, ez idő alatt a lakó köteles az adott havi összes számláját maradéktalanul befizetni ahhoz, hogy jogosulttá váljon a támogatásra. A támogatás közmű-, közös költség- és lakbérhátralék kezelésére is igénybe vehető. A támogatásba egyszerre bevonható maximális hátralék összege 500 000 forint, az ezt meghaladó tartozás csak újabb részlet(ek)ben vonható be. A támogatás összege minden részlet esetén maximum a hátralék 75 százaléka lehet, de legfeljebb 300 000 forint.

A másik támogatástípus, a kizárólag önkormányzati bérlők számára elérhető hátralékkiegyenlítési támogatás jelen formájában nem tud érdemi segítséget nyújtani a hátralékos háztartásoknak: a 2018 és 2022 közötti 5 évben mindössze 3 alkalommal vették igénybe. A támogatás olyan háztartásoknak volt hivatott segítséget nyújtani, akik a JGK Zrt.-vel megkötött részletfizetési megállapodásukban foglalt fizetési kötelezettségüknek 50 százalékát hiánytalanul és késedelem nélkül, önerővel teljesítették. Amennyiben ez megvalósul, a támogatás egy összegben rendezzi a fennálló tartozást. A tapasztalatok alapján nem életszerű a hátralékot felhalmozó háztartások esetében ilyen mértékű pénzügyi pontosságot elvárni. A legtöbb esetben a háztartás anyagi- és élethelyzete nem különbözik gyökeresen a hátraléktörlesztési időszak alatt attól, amelyben a hátralék keletkezett, ezért a rendszeres és pontos törlesztés kívánalma az elérés jelentős szűkítését vonja maga után.

Az alábbi ábra a hátralékkezelési támogatások igénybevételét mutatja be az elmúlt 5 évben. Látványos, hogy a Hátralékkiegyenlítő támogatásra fordított összeg rendkívül alacsony volt, sőt, egyes években senki sem vette igénybe ezt a támogatási formát. A hátralékkezelési támogatásra fordított összeg évente 17 és 35 millió forint között – tehát jelentős mértékben – ingadozott az elmúlt 5 évben. Abban azonban nem mutatkozik eltérés, hogy az önkormányzati lakbérhátralékok viszonylag magas összege ellenére a HKT-t az ügyfelek legnagyobb részt közös költség hátralékok kezelésére fordítják.

4. táblázat Hátralékkészítési támogatásra fordított összeg változása 2018 és 2022 között

A javaslataink kidolgozása során fontos szempont volt az önkormányzati lakásokban élő, hátralékot felhalmozó háztartások hatékonyabb támogatása, megfelelő eszközök megteremtése a jogcím nélküli lakáshasználók helyzetének rendezésére. A jelenleg is önkormányzati lakásokban élő háztartások mintegy 210 millió forint hátralékkal rendelkeznek³ és a hátralékosság az önkormányzati lakásokban élők nagyjából negyedét érinti. Az esetek több mint kétharmadában, 71 százalékában a felhalmozott hátralék 100 000 forint alatti. 53 háztartás rendelkezik 1 millió forintot meghaladó tartozással. Ezek az adatok a lakbér, illetve különszolgáltatási díjból az önkormányzat felé keletkezett hátralékokra vonatkoznak, ugyanakkor a lakosokat sokszor emellett közüzemi tartozások is terhelik. Ezeknek a pontos összegéről nincs rendelkezésre álló adatunk, mivel a közüzemi szolgáltatásokra nagy általánosságban közvetlenül a bérlő köt szerződést.

5. táblázat Jelenlegi önkormányzati lakásokban élők által felhalmozott hátralékok megoszlása a hátralék összege szerint

	Háztartások száma	Összeg
100 000 Ft alatt	631	24 642 832 Ft
100 000 és 500 000 között	171	39 018 329 Ft
500 000 és 1 000 000 között	32	22 934 783 Ft
1 000 000 és 1 500 000 között	15	18 499 588 Ft
1 500 000 és 2 000 000 között	14	24 536 127 Ft
2 000 000 felett	24	79 575 433 Ft
Összesen	835	209 207 092 Ft

³ Megoldandó feladat annak a sok év alatt felhalmozott, mintegy 923 millió forintot kitevő hátralékállománynak a rendezése, ahol az Önkormányzat már birtokba vette az ingatlant. A teljes összeg közel fele, 450 millió forint 10 évnél régebbi hátralék. Ezek a tartozások a legtöbb esetben nagyon nehezen behajthatók, mivel sokszor a kiköltözés után a korábbi lakó nem elérhető, illetve ritkán rendelkezik bejelentett jövedelemmel. A lakbérhátralék nyilvántartása, végrehajtóval való felülvizsgálása minden évben jelentős költséget jelent az Önkormányzatnak. A koncepció ennek a kérdéskörnek a megoldására nem terjed ki.

Javasoljuk a hátralékkiegyenlítési támogatás kivezetését, mivel ez a támogatási forma alkalmatlan az Önkormányzat felé fennálló lakbér és költségszolgáltatási díjhátralékok rendezésének elősegítésére. A továbbiakban bemutatjuk a hátralékkezelési támogatás átalakítására vonatkozó javaslatainkat; valamint egy olyan időszakos adósságrendezési akcióprogram elemeit, amellyel a jelenleg fennálló nagyszögű tartozások reálisan kezelhetők.

9.1. A hátralékkezelési támogatás (HKT) átalakítása

A támogatás logikája

A javaslat célja, hogy a támogatás mind igénylésében, mind folyósításában a jelenleginél nagyobb rugalmassággal segítse a támogatás igénybevételét. Ennek érdekében módosítjuk a támogatás megszüntetésére, valamint az ismételt igénybevételre vonatkozó szabályokat, emeljük a támogatás jövedelem-határt. Ugyanakkor célunk a potenciális rossz ösztönzők elkerülése végett a támogatási összeg és a szükséges önrész közötti különbség szűkítése, tehát a támogatási intenzitás csökkentése. A kiszámítható, és a lakhatási költségterhek folyamatos csökkentését eredményező lakhatási támogatás bevezetése mellett ez a lépés nem fogja az igénybevétel szűkülését eredményezni.

A támogatás igénybevételének megkönnyítése önkormányzati lakbérhátralékok esetén

Az önkormányzati lakbérhátralékok esetében a hátralékkezelési támogatás jelenleg bonyolult, sokszereplős igénylési folyamat útján vehető igénybe. Az ügyfél más-más szervezetenél köt részletfizetési megállapodást (JGK Zrt.), teljesíti az előzetes együttműködést (JSzSzGyK) és teljesülést követően szintén külön intézmény dönt a támogatás elbírálásáról (Polgármesteri Hivatal, Családtámogatási Iroda). A részletfizetés és a támogatás elégtelen összehangolása miatt az ügyfél először a részletfizetési megállapodást a hátralék teljes – nem pedig a támogatással csökkentett – összegére köti, ami a maximális futamidő mellett is nagyon magas havi részleteket eredményez. Ezután van lehetősége a hátralékkezelési támogatás igénylésére, amelynek megítélése akár több hétig is elhúzódhat. A támogatás megítélését követően egy következő lépés a részletfizetési megállapodás módosítása a támogatási összeg függvényében.

A tapasztalatok szerint sok ügyfél a részletfizetési megállapodás megkötése után nem jut el a hátralékkezelési támogatás igényléséig. Az igénylés módja szűkíti a támogatással elért jogosultak körét: 2022-ben összesen 71 önkormányzati bérlő vette igénybe ezt a támogatást, miközben a vagyonkezelő több mint 200, legalább 100 000 forint hátralékkal rendelkező háztartást tart számon.

Az igénylés átalakításának célja az egyablakos igénylés felé való elmozdulás, ahol a részletfizetési megállapodás megkötése a támogatás megítélésével egyidejűleg történik. Ennek érdekében szükséges a megfelelő, több önkormányzati szervezetet érintő eljárásrend kidolgozása. A kérelmet továbbra is a JSzSzGyK-nál kell benyújtani és teljesíteni az előzetes együttműködést, a Családtámogatási Iroda a sikeres egy havi előzetes együttműködést követően dönt a támogatásra való jogosultságról. A javasolt változás arra irányul, hogy a JGK Zrt. a támogatási kérelem elbírálásáig nem köt részletfizetési megállapodást az igénylővel, hanem a döntés függvényében számított törlesztőrészekkel köti meg a részletfizetési megállapodást. Ezzel összhangban javasoljuk a Lakásrendeletben rögzített, kötelező 10 százalékos önrészre vonatkozó szabályok elhagyását a hátralékkezelési támogatásban érintettek körében.

A jogosultság jövedelmi korlátai

A támogatási formák jövedelmi korlátai esetében egységesen új fogyasztási egység skálára állunk át, valamint minden korlát esetében az öregségi nyugdíjminimumtól való elszakadást vezetünk be. Ennek megfelelően a korábbi, 128 500 Ft/fogyasztási egység/hó helyett 185 000 Ft/fogyasztási egység/hóban javasoljuk a jövedelemhatárok megállapítását. Amennyiben a kérelmező minden egyéb jogosultsági kritériumnak megfelel, azonban az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme meghaladja az előbbieken meghatározott felső jövedelmi küszöböt, azonban nem haladja meg a 250 000 Ft/fogyasztási egység/hó mértéket, a bizottság méltányossági alapon javasolhatja a kérelmező támogatásra való jogosultságát. Továbbá, amennyiben a kérelmező az elmúlt 6 hónapban bekövetkezett jövedelem- emelkedés miatt nem lenne jogosult a hátralékkezelési támogatásra, úgy javasoljuk, hogy a 250 000 Ft/fogyasztási egység/hó jövedelem szintig a Bizottság külön döntése nélkül is megállapítható legyen a támogatás.

Bevonható hátralékok köre

A támogatási konstrukció jelenlegi formájában a jogcím nélküli lakáshasználók esetében kiköti, hogy a támogatás a lakbérhátralék fennállásáig kizárólag a JGK Zrt.-vel kötött tartozásra fordítható. Ez olyan esetekben, amelyekben a bérlői jogviszony rendezése nem csupán a JGK Zrt.-vel szembeni, hanem a közmű cégnél fennálló tartozás rendezetlenségéből adódóan is akadályozott, lassítja a jogcím rendezésének folyamatát és csökkenti a bérlők esélyeit a sikeres hátralékkezelésre. A jövőben a bérlők a támogatás legalább 30%-át kötelesek az Önkormányzat felé fennálló tartozás rendezésére fordítani.

A támogatás mértéke

A jelenlegi konstrukcióhoz képest változás a támogatás mértékének 60 százalékra történő mérséklése is. (A már folyamatban lévő ügyek esetében marad a 75%.) A támogatás intenzitásának csökkentése mellett is, a maximálisan bevont 500 000 forintos hátralék mellett a 24 hónapos leghosszabb támogatási időszak esetén az önrész összege havi 8 335 forint.

A támogatás mértékének változása, a jogosultság elvesztése

Az új konstrukció rugalmasságában is törekszik a hátralékos személyek élethelyzetéből adódó realitásokhoz igazodni, ebből adódóan az időszakos nemfizetés nem vonja automatikusan maga után a támogatási szerződés felbontását. A támogatott hátralékos nemfizetésből következően abban az esetben veszíti el jogosultságát a támogatásra, amennyiben 90 napot meghaladóan marad el a havi törlesztő-részletének megfizetésével. A Szociális rendeletben ma előírt visszafizetési kötelezettség azonban nem érvényes rá. A támogatásra való jogosultság elvesztését követően a jövőben 24 hónapról 12 hónapra csökkentenénk azt az időszakot, amíg a támogatást nem lehet ismét igényelni.

9.2. Nagy összegű önkormányzati lakbérhátralékok kezelése

Adósságrendezési akcióprogram logikája

Javaslatunk másik elemeként adósságrendezési akcióprogramot hozunk létre az 500 000 forintot meghaladó lakbér, illetve költszolgáltatási díjhátralékkal rendelkező önkormányzati lakást használó háztartások helyzetének rendezésére. Egy olyan egyszerű, átmeneti adósságrendezési konstrukciót

javaslunk, amely a rendelet elfogadását követően 2024. év végéig lehetővé teszi a felhalmozott tartozás egészének bevonását a hátralékkezelésbe, a korábban elérhetőnél is nagyobb mértékű, 80 százalékos támogatási intenzitás mellett, amelyhez kapcsolódóan javasoljuk a Lakásrendeletben szabályozott részletfizetési megállapodás szabályainak részleges kiigazítását is.

Jogosultság és az adósságrendezési időszak

A jogosultság jövedelmi határai megegyeznek a HKT esetében már ismertetett kritériumokkal, az egészében bevont tartozásra vonatkozó maximálisan meghatározható adósságrendezési időszak azonban eltér. Ebben az esetben – a Lakásrendeletben szabályozott részletfizetési megállapodás maximális futamidejéhez igazodva – legfeljebb 58 hónap. Ennek eredményeként például egy 2 millió forintos tartozás mellett a maximális 58 hónapos részletfizetési időszak esetén az önrész összege havi 6 900 forint.

A jogosultság elvesztése

Nemfizetés esetén a lakáshasználót a JGK Zrt. 15 nap után fizetésre szólítja fel, és felveszi a kapcsolatot a JSzSzGyK-val a lakáshasználó esetkezelése, a nemfizetést eredményező akadályok elhárítása érdekében. Javasoljuk, hogy a kedvezményezettnek a támogatási időszak alatt kétszer is legyen lehetősége átütemezést kérvényezni. Továbbá, a részletfizetési megállapodás és a támogatási szerződés felmondására 90 napos nemfizetés esetén is csak akkor van lehetőség, amennyiben a JSzSzGyK nyilatkozott a lakáshasználóval való kapcsolatfelvételtől és az adósságrendezés lehetőségeinek felméréséről.

Kapcsolódás más támogatási formákhoz

Az egyszeri adósságrendezési programban érintettek párhuzamosan igénybe vehetik a hátralékkezelési támogatást közműszolgáltatók felé fennálló egyéb tartozásaik kezelésére is, valamint a lakhatási támogatást a rendszeres lakhatási kiadásaihoz tartozó kiadásai csökkentésére.

9.3. Nagy összegű közmű hátralékok kezelése

Közmű szolgáltatónál fennálló adósság átvállalásának és önkormányzati adóssággént kezelésének logikája

Javaslatunk kiterjed egy esetenként alkalmazható konstrukció bevezetésére is, amely újabb eszközt nyújt az önkényesnek nem minősülő, önkormányzati tulajdonú lakást jogcím nélkül használók jogcímesítésének elősegítésére. Jelenleg azokban az esetekben, amelyekben nagy összegű közmű hátralék áll a jogcímesítés útjában, a közmű szolgáltatók hazai részletfizetési gyakorlata miatt (rövid részletfizetési időszakból adódó nagy összegű részletek) ezen háztartások számára szinte lehetetlen elkerülni az adósságcsapdát.

A közműszolgáltatások rendezetlensége – és ebből következően az áram vagy gázszolgáltatás hiánya – azonban súlyosan hátráltathatja a jogcím rendezés, illetve a megfelelő lakhatási viszonyok létrehozásának folyamatát. A közműhátralékok rendezésének kiúttalansága pedig csökkenti a lakáshasználók motivációját az Önkormányzat felé fennálló tartozások csökkenésében is.

Fontos szempont, hogy amennyiben a lakáshasználóval nem sikerül a jogviszony rendezése és ennek következtében elhagyja a lakást, az Önkormányzat egyetemleges adósként felel a közműszolgáltató felé a fennálló tartozásért. Így pl. amennyiben ezt a lakást az Önkormányzat ismét hasznosítani szeretné, és helyre szeretné állítani a közműszolgáltatásokat, úgy meg kell fizetnie a fennálló tartozást. Ebből kifolyólag az Önkormányzat közvetlen pénzügyi érdekében áll, hogy megteremtse az önkényesnek nem minősülő lakáshasználó személyek előtt a jogcímesítés útjában álló adósságok törlesztésének lehetőségét. Javaslatunkban ezért az 500 000 forintot meghaladó közmű hátralékkal rendelkező lakáshasználók esetében tennénk lehetővé a közmű szolgáltató felé fennálló tartozások időszakos átvállalását/megelőlevezését, és Önkormányzat felé fennálló tartozásként tovább kezelését.

Jogosultság és adósságrendezési időszak

A jól meghatározható önkormányzati érdekeltséggel együtt is azt javasoljuk, hogy ez a konstrukció csak a JSzSzGyK és a JGK Zrt. által közösen javasolt lakáshasználók esetében, bizottsági döntés alapján lehessen alkalmazható.

A jogosult az Önkormányzati bérlők esetében jelenleg is alkalmazott részletfizetési megállapodás keretében kötelezettségvállalási nyilatkozatot tesz. Az átvállalt közműtartozást legfeljebb 58 – illetve külön bizottsági döntés alapján 72 – hónapos részletfizetési megállapodás keretében kell megfizetnie. E tartozásra hátralékkezelési támogatás nem vehető igénybe. Tehát ebben az esetben az Önkormányzat által nyújtott támogatás a közműszolgáltatók által biztosított maximális törlesztési időszaknál jóval hosszabb futamidőben merül ki, a bevont tartozás tehát teljes összegében visszafizetendő az Önkormányzat részére.

Minden esetben javasoljuk, hogy a közművek visszaszerelése során kizárólag előfizetési órát lehessen felszerelni az érintett lakásban.

10. Rendkívüli települési támogatások kiigazítása

Jelen koncepció egyik fő célja a rendszeres támogatások súlyának növelése az Önkormányzat által nyújtott önként vállalt támogatások körében. Ugyanakkor az eseti támogatásoknak továbbra is fontos szerepet szánunk a háztartások életében bekövetkező krízishelyzetek, nem várt, jelentős kiadással járó események kezelésében. Ezért, bár szándékaink szerint a jövőben a rendkívüli települési támogatások pénzübeli súlya csökkenni fog a támogatási rendszerben, javasoljuk a támogatási formák részleges bővítését.

A jelenlegi rendszerben az alábbi jogcímenek nyújtható rendkívüli települési támogatás:

1. létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet támogatására,
2. időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személy támogatására,
3. fűtési- és rezi költség viseléséhez,
4. budapesti közösségi közlekedési bérlettámogatásra, valamint
5. méltányosságból egyéb célok támogatására.

Ezen túl a Szocvtv. 7. § alapján az Önkormányzat rendkívüli hatáskörben is nyújt támogatást, amennyiben ennek hiánya az igénylő életét, illetve testi épségét veszélyezteti.

A rendkívüli települési támogatás különböző jogcímeinek célja, hogy alacsony jövedelmű háztartások meghatározott élethelyzetekben egyszeri, nagyobb összegű támogatáshoz tudjanak folyamodni, ugyanakkor évi négyszer legyen lehetőségük szabadon felhasználható pénzübeli juttatást is igénybe venni. Ezt egészíti ki a méltányossági támogatás, ami többek között arra is szolgál, hogy az Önkormányzatnak a nagyobb kiadással járó, de külön nem nevesített élethelyzetekben is legyen eszköze támogatást folyósítani. Ez utóbbi esetekben azonban csak a Bizottság javaslata alapján ítélt meg a támogatás, amely jelentős többletidővel és megnövekedett adminisztratív teherrel jár. Javaslataink ezért arra is irányulnak, hogy a jelenleginél több nevesített élethelyzetben lehessen a normatív úton, a Bizottság külön javaslata nélkül támogatáshoz jutni.

Létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet támogatása

A létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet támogatása jogcím körében jelenleg három esetet határoz meg a rendelet:

- kérelmező lakásának lakhatatlanná válása következtében a krízishelyzet kezelésére, ebben az esetben a támogatás összege legfeljebb 100 000 forint;
- kérelmező bűncselekmény áldozatává válása következtében a krízishelyzet kezelésére, ebben az esetben a támogatás összege legfeljebb 30 000 forint;
- hozzátartozó elhalálása következtében a temetési költségek viselésére, ebben az esetben a támogatás összege legfeljebb 50 000 forint.

Utóbbi két esetben a támogatást jelenleg olyan egy- és kétfős háztartások vehetik igénybe, ahol az ekvivalens jövedelem nem haladja meg az ÖNYM 450 százalékát (128 250 forintot), valamint olyan többfős háztartások, ahol a 400 százalékát (114 000 forintot). A lakás lakhatatlanná válása esetében nincs ilyen jövedelem korlát. A három jogcím közül elsősorban a temetésre fordítható támogatást vették igénybe, 2018 óta évente átlagosan 52 háztartás. A másik két támogatás esetében az elérés alacsony volt, az elmúlt öt évben azokat összesen 8 háztartás számára folyósították.

Időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek támogatása

A rendkívüli települési támogatás másik formája az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek számára nyújtott támogatás. Ahogyan azt korábban megállapítottuk, jelenleg ez az Önkormányzat által nyújtott legnagyobb elérésű támogatás, amelyről feltételezzük, hogy a rászorulóknak egy jelentős része kiszámítható, rendszeres támogatás hiányában veszi igénybe. A rendkívüli támogatást a háztartások évente legfeljebb négy alkalommal igényelhetik egy, a háztartások ekvivalens jövedelme szerint differenciált éves keretösszegeken belül. A támogatás készpénzben, utalványban, vagy lakhatási kiadásokra természetben folyósítható. A jövedelmi határ megegyezik a rendkívüli élethelyzetben nyújtott támogatásával. Jelenleg az éves keretösszegeken felül évente egyszer igényelhető további 10 000 forint, utalvány formájában.

Fűtési- és rezszi költség viselésének támogatása

A fűtési- és rezszi költség viselésének rendkívüli támogatása fix összegű, 6 000 forintos, közvetlenül a szolgáltató felé folyósított havi támogatást biztosít a fűtési szezonban, októbertől márciusig. Ahogy a lakhatási támogatás bevezetéséről szóló fejezetben már írtuk, javasoljuk ennek a támogatási formának a kivezetését, egy egész évben elérhető ellátással való kiváltását.

Méltányossági alapú támogatás

A rendelet lehetővé teszi továbbá a bizottság döntése által a támogatás méltányossági alapon való megítélését – tehát a jövedelem határok, valamint a maximális támogatási összegek figyelmen kívül hagyását – azonban az ezen a jogcímen kedvezményezett ügyfél jövedelme sem haladhatja meg az ÖNYM 700 százalékát. A támogatás odaítéléséről a Bizottság javaslata alapján a polgármester dönt.

Bérlettámogatás

Ahogy a gyermekgondozáshoz igényelhető települési támogatások fejezetben már említettük, javasoljuk ennek az éves támogatási formának az áthelyezését a települési támogatások közé.

A továbbiakban elsősorban az első két rendkívüli települési támogatási forma átalakítására teszünk javaslatot.

Javaslat

Javasoljuk mind a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetben, mind az időszakosan létfenntartási gonddal küzdő személyek által igénybe vehető támogatás esetén a jogosultsági korlát 185 000 forint/fogyasztási egység/hó összegre emelését.

Létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet támogatása

A megnövekedett árakra való tekintettel az előbbi jogcím keretében folyósított temetési támogatás esetében a maximálisan folyósítható összeg emelése is indokolt, javasoljuk a maximális támogatási összeg kétszeresére emelését 50 000 forintról 100 000 forintra. A támogatást a temetési számla bemutatása mellett lehet igényelni.

A jelenleg a települési támogatások között szerepelő fűtési díjkompenzációs támogatás olyan háztartásokat céloz, akiket ideiglenesen kizártak a gázszolgáltatásból. A támogatás célja a megnövekedett elektromos áramfogyasztás kompenzálása időarányosan 5 000 és 15 000 forint

közötti összeggel természetben, egyenesen az áram szolgáltatónak utalva. A támogatások átlátható kezelése érdekében ez a támogatási forma átkerül a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetben nyújtott települési támogatási jogcím esetei közé.

Javasoljuk ezen felül még két támogatási eset bevezetését a háztartástag hirtelen betegsége esetén a megnövekvő kiadások, illetve a kieső jövedelem kompenzálására. Javasoljuk, hogy orvosi felírás alapján egyszeri gyógyászati segédeszköz vásárlásra is lehessen támogatást igényelni maximum 100 000 forint értékben. További javaslatunk aktív korú háztartástag 15 napot meghaladó keresőképtelensége esetén – fekvőbeteg gyógyintézetben történő kezeléssel szülő vagy orvos által kiállított keresőképtelenségről szóló igazolás alapján – az egyszeri, fixen 70 000 forint összegű támogatás bevezetése.

Időszakosan létfenntartási gonddal küzdő személyek készpénztámogatása

A nem várt költségek viseléséhez évi négy alkalommal igénybe vehető támogatási forma nevében is alkalmazkodik az új szociális rendszerben elfoglalt szerepéhez, így a könnyebb érthetőség kedvéért az időszakos jelleg és a készpénztámogatás kap hangsúlyt az elnevezésben. Jelenleg a kedvezményezettek a támogatást igényelhetik utalvány, készpénz, vagy szolgáltató számlájára történő utalás formájában. Javasoljuk az utalvány formájú folyósítási lehetőség kivezetését, mivel rendkívül magas adminisztrációs költségekkel jár. Az éves támogatási keretösszeg a jövőben egységesen évi 70 000 forint.

Inflációs támogatás

A jelenleg az éves kereten felül igényelhető évi egyszeri 10 000 forintos utalvány az elérés növelés egy fontos eszközeként javasoljuk hasznosítani. Ennek keretében külön támogatási formaként, még egyszerűbb hozzáférés mellett tesszük elérhetővé.

A koncepcióalkotás részeként végzett service design felmérés egyik látványos eredménye volt, hogy a célcsoport bizalmatlan az önkormányzati támogatások intézésével, nehezen átlátható időigényes és bonyolult folyamatot feltételez, kis összegű támogatásokért cserébe. A felmérés továbbá felerősítette a statisztikai elemzés tapasztalatait is a koronavírus támogatás pozitív megítéléséről. Ezekre a tapasztalatokra építve célunk egy olyan jövedelem nyilatkozathoz kötött támogatási forma bevezetése, amely a potenciálisan más támogatásokra is jogosult személyeket az önkormányzat kötelékébe vonz, akik eddig a támogatási ügyintézés bonyolultságát feltételezve nem igényeltek támogatást.

Méltányossági alapú támogatás

Javasoljuk a méltányossági alapon meghatározott támogatások esetén a jövedelem határ 250 000 forintra emelését.

11. A pénzügyi ellátások átalakításának költségvetési hatásai

A koncepcióban megfogalmazott javaslatok várható költségeire 2024-re becslést készítettünk, melyet az alábbi táblázatban foglaltunk össze. 2023-ben a szociális támogatásokra mintegy 120 millió forint állt rendelkezésre. 2024-re ennek mintegy két és félszeresét, 297 millió forintot tervezünk beépíteni a költségvetésbe.

Típus	Támogatás	Javasolt költségvetési előirányzat 2024-től	Támogatás keretösszege (Ft)
Rendszeres	Lakhatási támogatás	Lakhatási támogatás	151 000 000
	Gyógyszer és segédeszköz támogatás	Gyógyszer és segédeszköz támogatás	8 000 000
	Ápolási támogatás	Ápolási támogatás	20 000 000
	Újszülött ajándécsomag	Születési támogatás	8 000 000
	Születési támogatás		
	Első osztályosok támogatása	Első osztályosok természetbeni támogatása	6 000 000
	Bölcsődéztetési támogatás	Gyermekek esélynövelő támogatása	9 000 000
	Biztos Kezdet támogatás		
	Tanoda támogatás		
	Kapcsolattartási támogatás	Közösségi közlekedési bérlettámogatás	7 000 000
	Közösségi bérlet támogatás		
	Hátralékkezelési támogatás		
Hátralékrendezési akcióprogram	Lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékkezelési támogatás	22 000 000	
Rendkívüli	Inflációs támogatás	Rendkívüli képzéztámogatások	38 000 000
	Képzéztámogatás		
	<i>Gázszolgáltatásból való kizárás</i>	Rendkívüli élethelyzet támogatása	10 000 000
	<i>Lakás megsemmisülése</i>		
	<i>Bűncselekmény/szabálysértés áldozata</i>		
	<i>Temetési támogatás</i>		
	<i>Aktív korú hozzátartozó tartós betegsége</i>		
	<i>Rendkívüli gyógyászati segédeszköz költség</i>	Méltányossági támogatás	7 000 000
	Méltányossági támogatás		
	Rendkívüli hatáskör	Rendkívüli települési támogatás - rendkívüli	500 000
	Táboroztatási támogatás	Táboroztatási támogatás	4 000 000
Fűtési- és rezsitámogatás	Fűtési- és rezsitámogatás	6 500 000	
	Összesen		297 000 000

12. Az új támogatási rendszer bevezetése, működtetése

A józsefvárosi pénzbeli ellátások átalakításának legfontosabb célja a kedvezményezettek számának növelése. Ennek egyik eleme a támogatási konstrukciók átalakítása: az igénylés megkönnyítése, a szabályok ésszerűsítése és hozzáigazítása a rászorulóknak tényleges igényeihez és teherviselőképességéhez. Jelen koncepció jórészt ehhez kíván hozzájárulni azzal, hogy rögzíti az ellátások átalakításának legfőbb irányvonalait. A rászorulóknak minél nagyobb hányadának elérése, az új támogatási rendszer sikeres bevezetése és működtetése érdekében nem elég megalkotni az új szabályozást, további lépések szükségesek.

1. Az új rendelet és támogatási szabályok megalkotásával párhuzamosan szükséges kialakítani és rögzíteni az érintett szervezeti egységek – így a Családtámogatás Iroda, JSzSzGyK valamint a JGK Zrt. – közötti új eljárásrendeket.
2. Az új szabályok hatályossá válása előtt el kell végezni az igénylési folyamatok részletes felülvizsgálatát és az új szabályokhoz igazodó, közérthető igénylési dokumentumok kidolgozását.
3. Az új szociális rendszer bevezetését nagyszabású, minél több csatornán zajló információs kampány kell, hogy kísérje, elsősorban a lakhatási támogatásra koncentrálva. Ezen túl az egyes támogatási formák esetében a célcsoporthoz igazodó további tematikus kampányok és információs anyagok lehetnek szükségesek. Meg kell találni a módját, hogy hogyan lehet elérni az olyan háztartásokat, akik jelenleg nincsenek az Önkormányzat intézményeinek látókörében.
4. Külön tervet szükséges készíteni a lakcímkártya kiváltásának elősegítésére. A kerületi lakcím hiánya komoly gátja a támogatások igénybevételenek, így a kerületben élő, de lakcímmel nem rendelkező lakók bejelentkezése egy fontos módja lehetne az elérés növelésének.
5. Az új támogatási rendszer bevezetése után meg kell teremteni a feltételeit az igénylések és a megítélt támogatások folyamatos nyomonkövetésének. Havonta-kéthavonta szükséges áttekinteni a sikeres és az elutasított igénylések számát, a kérelmező háztartások összetételét és jövedelmi helyzetét. A hozzáférés növekedése a koncepció sikerességének elsőszámú mérőszáma, ennek alakulásához mérten kell további kommunikációs vagy egyéb ösztönző intézkedéseket alkalmazni.
6. A támogatások jövedelem határainak és összegének éves felülvizsgálata szükséges ahhoz, hogy az infláció következtében ne szűküljön a jogosult háztartások köre és a támogatások ne veszítsenek értékükből. Az éves felülvizsgálat szükségességét vagy az automatikus indexálás szabályait is rendeletben szükséges rögzíteni.
7. Az éves felülvizsgálatban az igénylő háztartások átlagos jövedelmi helyzetének ismeretén túl segítséget nyújthat, ha az Önkormányzat bizonyos időközönként kutatást végez a kerületi háztartások összetételével és jövedelmi helyzetével kapcsolatban.